

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Výukové programy podporující vztah mezi dětmi a zvířaty

Vypracovala: Michaela Božková
Vedoucí práce: Ing. Lenka Smržová

České Budějovice 2014

Prohlášení o autorství

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 27. března 2014

Michaela Božková

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila velké poděkování Ing. Lence Smržové, vedoucí mé bakalářské práce za její cenné rady, trpělivost a čas, který mi věnovala při vedení bakalářské práce.

Rovněž bych chtěla poděkovat Zuzaně Štětkové za vstřícnost a milou spolupráci.

V neposlední řadě děkuji také příteli a celé rodině za podporu.

Abstrakt

Cílem této práce je připravit vhodné aktivity, které pomáhají utvářet vztah dětí ke zvířatům. Vytvořit metodické listy s náměty, soubory návodů a obrázky, které navazují na výukové programy o zvířatech realizovaných Českým nadačním fondem pro vydru.

V teoretické části jsou formou literární rešerše zpracovány informace o vztahu dětí v mateřských školách ke zvířatům a přírodě. Práce se zabývá využitím environmentální výchovy a jejích prvků v mateřských školách. Je také objasněn vliv zvířat a přírody na vývoj dítěte předškolního věku a s tím i rizika a úskalí tohoto vztahu.

Klíčová slova

Environmentální výchova, výukové programy, dítě, zvíře

Abstract

The main point of this thesis is to prepare appropriate activities, which help children to form a positive relation with animals and create methodical sheets with directions, suggestions, descriptions and pictures which follow the educational programs issued by "Český nadační fond pro vydru."

The theoretical part describes the common relation between children, animals and nature. The thesis also considers the environmental education methods and its elements employed in nursery schooling. The thesis also describes the influence of animals on children development, related dangers and difficulties that should be avoided.

Key words

Environmental education, educational programs, child, animal

OBSAH

OBSAH	5
Úvod	7
1 TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1 Vývoj předškolního věku	8
1.1.1 Vývoj poznávacích procesů	8
1.1.2 Vývoj paměti	10
1.1.3 Vývoj verbálních schopností	10
1.1.4 Emoční vývoj	10
1.1.5 Socializace	10
1.2 Environmentální (ekologická) výchova	11
1.2.1 Praktická ekologická výchova	11
1.2.2 Ekologické výukové programy	12
1.2.3 Metody environmentální výchovy v mateřských školách	13
1.2.4 Jak začít s environmentální výchovou	14
1.3 Utváření vztahu dětí a zvířat	15
1.3.1 Zooterapie, Animoterapie- terapie za pomoci zvířat.....	22
2 PRAKTICKÁ ČÁST	24
2.1 Malování s Ježkem Bodlinou	24
2.1.1 Metodické listy.....	24
2.1.2 Výtvarné činnosti	27
2.1.3 Pohybové hry	33
2.1.4 Básničky.....	34
2.1.5 Písnička.....	36
2.2 My se hada nebojíme.....	37
2.2.1 Metodické listy.....	37
2.2.2 Výtvarné činnosti	39
2.2.3 Pohybové hry	44
2.2.4 Básničky.....	45
2.2.5 Písnička.....	46
2.3 Malování s kalousem Kájou	47
2.3.1 Metodické listy.....	47

2.3.2 Výtvarné činnosti	50
2.3.3 Pohybové hry	56
2.3.4 Básničky.....	57
2.3.5 Písnička.....	58
2.4 Jak se děti naučily psí řeči	59
2.4.1 Metodické listy.....	59
2.4.2 Výtvarné činnosti	62
2.4.3 Pohybové hry	67
2.4.4 Básničky.....	67
2.4.5 Písnička.....	70
Závěr	71
Seznam použité literatury	72
Seznam elektronických zdrojů	73
Seznam příloh	75
Seznam obrázků a tabulek	75

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Výukové programy podporující vztah mezi dětmi a zvířaty“. Toto téma je mi blízké, jelikož jsem vyrostla v malé vesnici, kde jsem byla neustále v kontaktu s přírodou. Samozřejmě bylo velké množství zvířat v prostředí, kde jsem žila. Myslím si, že děti vyrůstající bez jakéhokoliv kontaktu s přírodou jsou ošizeni.

V dnešní době techniky se často hovoří o propasti mezi mladou generací a přírodou. Ale jak mohou mít děti kladný vztah k přírodě, když k tomu nejsou vedeni od raného dětství? Jak si mohou představit vůni lesa po dešti, nakreslit košatý strom nebo napodobit pracovitost mravenců v mraveništi, když v lese nikdy nebyly. Stromy znají maximálně z městských parků. Houby, mravence a vlastně celou přírodní krásu znají pouze z knih, či spíše z televize?

Problémem je nevědomost a neznalost. Děti neví, jak se ke zvířatům chovat, ani jak reagovat na případný konflikt mezi nimi. Mnoha výzkumy je dokázáno vlivné působení zvířat, či obecně přírody na děti a jejich vývoj. Nejde ovšem jen o vývoj samotný. Dítě přebírá zodpovědnost za jiného tvora, učí se tolerantnímu a vstřícnému chování ke svému okolí. Podstatou je uvědomění si vzájemné závislosti mezi přírodou a lidstvem.

Proto je podstatné na tomto vztahu pracovat již od prvních krůčků. Ať v podobě pohádek, procházek v přírodě, pozorování, experimentů, či výukových programů. Na základech tohoto vztahu pracují rodiče, dále navazují paní učitelky v mateřských školách.

Výukové programy v mateřských školách jsou skvělým příkladem přiblížení dětí k přírodě, na které mohou paní učitelky volně navazovat, při dalších činnostech. Ať výtvarných, pohybových nebo hudebních. Děti se seznamují prožitkem s informacemi o zvířatech a správnému chování k nim. Mohou si pochovat hroznýše, pohladit ježka. Zjistí, jak se chovat, když potkají rozzlobeného psa.

Cílem této práce je zdokonalit tyto výukové programy pro děti. Rozšířit zásobu nápadů, jak s takto motivovanými dětmi dále pracovat. Upevnit postoj dětí k přírodě a podporovat jejich rozvoj.

V teoretické části mé práce se budu zabývat vývojem předškolních dětí, definicí pojmů, jako je environmentální výchova a její působení v mateřských školách. Podstatnou část věnuji zabývání se vztahem mezi dětmi a přírodou. V praktické části jsem se zaměřila na zdokonalení čtyř výukových programů se zvířaty v mateřských školách a vytvoření vhodných navazujících činností.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Vývoj předškolního věku

Předškolní věk trvá od 3 do 6 - 7 let dítěte. Lze ho považovat za přípravu na život ve společnosti. Mezníkem vývoje je rozvoj sebeuvědomování a dokončení pohybového vývoje. Dítě nástupem do školy utváří svou pozici ve světě. V jeho poznání dítěti pomáhá představivost (fáze fantazijního zpracování informací). Svou představu si dítě přizpůsobuje vlastním možnostem poznání a jeho potřebám. Uvažování i komunikaci silně ovlivňuje egocentrismus, kdy dítě ulpívá na svém pohledu, který pro něj představuje pocit jistoty. Předškolní věk můžeme označit také jako období iniciativy, kdy má dítě potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit si své kvality. V tomto období dochází k rozvoji vztahů s vrstevníky, což je součástí fáze přípravy na život ve společnosti (VÁGNEROVÁ, 2008).

MATĚJČEK (2004, s. 168) definuje: „*Předškolní věk zdaleka tedy není jen přípravou na školu, je také přípravou na život daleko dopředu.*“

HEDERER (1994, s. 12) uvádí: „*Zdá se, že právě tento věk přináší klíčové kontakty s životním prostředím a že se v této době fixují zásadní postoje ke světu. Proto s sebou nese výchova v mateřských školách nesmírnou zodpovědnost.*“

1.1.1 Vývoj poznávacích procesů

Poznávání je v tomto období orientováno především na nejbližší svět v okolí dítěte a pravidla, k němu vztahující. Piaget označil tuto fázi kognitivního vývoje podle typického způsobu uvažování předškolních dětí jako období názorného intuitivního myšlení. Myšlení dítěte tohoto věku není schopno respektovat zákony logiky, v důsledku toho je nepřesné a má mnohá omezení (PIAGET in VÁGNEROVÁ, 2008).

Znaky uvažování předškolního dítěte můžeme stručně shrnout:

- ❖ Centrace - ulpívání na jednom podstatném, významném znaku.
- ❖ Egocentrismus - ulpívání na subjektivním názoru a opomíjení jiných názorů, které mohou být odlišné.
- ❖ Fenomenismus - důraz na zjevnou podobu světa. „Svět je takový, jak vypadá.“
- ❖ Prezentismus - vázanost na přítomnost, představuje subjektivní jistotu.

Dítě tyto informace zpracovává určitými způsoby:

- ❖ Magičnost - pomoc fantazie, při dění v reálném životě.
- ❖ Animismus, antropomorfismus - přiřazování lidských vlastností, živých objektů, objektům neživých.
- ❖ Arteficialismus - způsob výkladu vzniku okolního světa. Hory vznikly tak, že někdo nasázel kameny a ty mu vyrostly. (LANGMEIER in VÁGNEROVÁ, 2008).
- ❖ Absolutismus - přesvědčení, že každé poznání má definitivní a jednoznačnou platnost.

Vývoj myšlení je dlouhodobý proces. Dítě předškolního věku se učí rozumět vratnosti různých proměn postupně, v závislosti na jejich složitosti. V tomto věku dokáží ze zkušeností odvodit určitý řád a pravidla, která jim pomáhají při orientaci.

Předškolní děti si realitu vysvětlují pro sebe pochopitelně a srozumitelně. Z tohoto důvodu se můžeme u dětí setkat s nepravou lží - tzv. konfabulací. Děti prokládají své vzpomínky s fantazijními představami. Fantazie je v tomto věkovém období podstatná. Je nezbytná pro citovou a rozumovou vyrovnanost.

Předškolní věk se vyznačuje vyjadřováním vlastních názorů prostřednictvím kreseb, her a pohádek.

- ❖ Kresba a je jedním z neverbálních projevů, která plní symbolickou funkci, jak zobrazit realitu, tak jak ji dítě chápe.
- ❖ Hra je jedním ze způsobů vyjádření vlastní interpretace skutečnosti, postoje ke světu i k sobě samému. Díky ní dítě získává prvotní vědomosti a znalosti o světě kolem sebe. O vztazích, ať k druhému člověku, nebo k přírodě. Ve hře je dítě svobodné a může zpracovávat problematické situace. Při tematické hře - na něco, si mohou vyzkoušet budoucí role, nebo prožít sociální role ve všech různých podobách.
- ❖ Pohádky jsou pomocníky pro pochopení reálného světa. Jsou typickým ukazatelem způsobu uvažování a prožívání předškolních dětí. Děti se mohou ztotožnit s hrdinou, role jsou jasně rozlišovány, tím uspokojují dětskou důvěru a především naději.

Dochází k porozumění času, prostoru a počtu u dětí předškolního věku (VÁGNEROVÁ, 2008).

1.1.2 Vývoj paměti

Rozvoj paměťových schopností záleží na zrání mozkových struktur, na úrovni kognitivních schopností a na zkušenostech daného dítěte. V tomto období dochází ke zvýšení kapacity paměti a rychlosti zpracování informací. Kdy kapacita pracovní paměti roste věkem. Rozvíjí se paměťové strategie.

1.1.3 Vývoj verbálních schopností

Jazyk je chápán a používán na úrovni odpovídajícímu stupni rozvoje poznávacích procesů. Podle úrovně myšlení určitého jedince jsou zpracovány informace, získané v rámci verbální komunikace. Dochází ke zdokonalování verbálních kompetencí ať v obsahu, tak i ve formě. Významnou složkou vývoje je egocentrická řeč. Ta je propojena s myšlením a není určena pro jinou osobu. Řeč určená sobě má jiný obsah i formu, než řeč užívaná v komunikaci s druhým. Egocentrická řeč má různé významy. V expresivní egocentrické řeči dítě vyjadřuje slovně své pocity a nebere ohled na případného posluchače. V regulační řeči řídí své vlastní jednání, připomínají si, co mají dělat, dávají si pokyny. A jako prostředek uvažování a zapamatování slouží kognitivní egocentrická řeč.

1.1.4 Emoční vývoj

Emoční prožívání dětí předškolního věku je příznačné větší jistotou a vyrovnaností. Vyvíjí se emoční paměť, emoční inteligence a ubývají negativní emoční reakce. Tato proměna charakteru záleží na zralosti centrální nervové soustavy a také na uvažování jedince. Emoční vývoj postupuje od porozumění významu jednotlivých emocí, k postupnému vzniku různých emocí. Podstatné je porozumět jak vlastním, tak komplexnějším emocím, či citovým projevům ostatních lidí.

1.1.5 Socializace

Socializace předškolního dítěte probíhá i mimo pole působení rodiny, respektive známých a nejbližších. Dochází k fázi přesahu rodiny, období předškolního věku je vlastně obdobím přípravy na život ve společnosti. Rozvoj osobnosti jedince probíhá vzájemným působením mezi individualitou dítěte a společností. Socializace jedince se projevuje nejen chováním, ale také rozvojem prožívání a hodnocení, zvláštním sebepojetím a sebehodnocením. Základní způsoby sociálního chování se dítě naučí ve své rodině. V rámci socializace dítě poznává další role. Jako je role vrstevníka, žáka mateřské školy, či role kamaráda (Vágnerová, 2005).

1.2 Environmentální (ekologická) výchova

Environmentální výchova by měla u dětí probouzet vztah k přírodě, živočichům a v neposlední řadě k samotným lidem. Výchovné působení environmentální výchovy má rozvíjet hygienické návyky a sociálně kulturních dovedností. Snaží se vést budoucí generace správným směrem vztahu člověka k životnímu prostředí (BUREŠ, 2004).

Z širšího úhlu pohledu můžeme říci, že jde o veškeré výchovné a vzdělávací úsilí, jehož hlavním cílem je zvýšit lidskou spoluodpovědnost za současný i příští stav přírody a životního prostředí. Snaha rozvíjet tvořivost, citlivost a vstřícnost lidí k řešení problémů péče o přírodu, utvářet ekologicky příznivé hodnotové orientace, které kladou důraz na nekonzumní a duchovní kvality lidského života (MÁCHAL, 2000).

Díky tomu dochází k ekologickému myšlení, což je způsob myšlení, který zásadově bere v úvahu vzájemné vztahy - působení mezi jevy a ději v životním prostředí. Mezi člověkem a jeho prostředím z hlediska dlouhodobého vývoje vztahů (MÁCHAL, HUSTÁK, SLÁMOVÁ, 2001).

1.2.1 Praktická ekologická výchova

V praktické pedagogické činnosti jde o dosažení vyváženého souladu nezbytných odborných ekologických poznatků. Díky citovým a smyslových prožitkům nacházíme lásku k přírodě, pociťujeme úctu ke všemu živému a zároveň zvyšujeme úroveň lidských vztahů.

Podle Máchala by komplexní výchovné působení mělo obsahovat prvky ekologické výchovy. Díky nim u dětí rozvíjíme vyjadřovací dovednosti a schopnosti ve vztahu k prostředí. Podporujeme rozvoj citových vztahů k prostředí a jejímu estetickému vnímání. Utváříme dovednosti a hygienické návyky. Také rozvíjíme vztah k rostlinám a úpravě okolního prostředí (MÁCHAL, 2000).

Pomocí vhodných metod, postupů a forem práce připravujeme dostatek podnětů, důležitých při hře. Díky ní může docházet k naplnění výchovných úkonů. Mezi nejvhodnější metody, při seznamování s okolní přírodou můžeme bezesporu zařadit přímé pozorování rostlin, zvířat, změn počasí, při pobytu na zahradě, či procházkách po okolí. Děti tak přicházejí do bezprostředního styku s přírodou a mohou objevovat její krásy vlastními smysly. Zvláštní význam má kontakt dětí se zvířaty. Díky němu se u dětí projevuje vnímavost, soucit a citlivost, které se později projevují v mezilidských vztazích. Pro přijímání nových informací ohledně přírody a okolí je praktické využít kvalitních a zajímavých pomůcek. Motivovat děti můžeme příběhy, divadlem, básničkami, písničkami, obrázky i filmy. K upevnění vědomostí využijeme činnosti pracovní a výtvarné (BUREŠ, 2004).

1.2.2 Ekologické výukové programy

Podle MÁCHALA (2000, s. 134) zní definice takto: „Výukový program je interaktivní výchovně vzdělávací lekce, jejímž cílem je upevnění, prohloubení a rozšíření učiva všech stupňů škol a v souladu se školními vzdělávacími programy.“

Ekologické výukové programy (EVP) jsou souhrnným označením programů s obsahem ekologickým, environmentálním, respektive biologickým, nebo ochranářským (BUREŠ, 2004).

Cílem ekologických výukových programů je zasvětit děti do krás přírody. Poznat určitý tematický celek informací propojený všemi směry. Rozvoj komunikačních schopností a utváření přátelského vztahu vůči přírodě a životnímu prostředí. Podstatnou roli ve výukovém programu hraje také aktivizace žáků a obohacování o praktické poznatky. Pro děti jsou zajímavé praktické zkušenosti, ať jde o výrobu papíru, nebo přímý kontakt se zvířaty. Volba obsahu programu musí být úměrná věku, zkušenostem a odlišnostem dětí.

Vhodným způsobem upevnění zkušeností je výchova prožitkem a činem.

- ❖ Za prožitek považujeme takový zážitek, který má trvalejší respektive významnější dopad na dětskou duši i rozum, ať v kladném, či záporném slova smyslu.
- ❖ Činem míníme dobré skutky, které děti dělají s vnitřním pocitem o jejich potřebnosti a správnosti. Tyto skutky dělají s radostí, nikoli vedeni rodiči, či učiteli (MÁCHAL, 2000).

Pro ekologické výukové programy je příznačné využívání prvků souvislostního, problémového a projektového vyučování, etické, estetické, pracovní i dramatické výchovy. Důraz je kladen na odbornou úroveň a aktuálnost poskytovaných informací, rozvíjení tvořivosti, komunikace a týmové práce (BUREŠ, 2004).

V předškolním věku dětí je ekologická výchova možná, dokonce i nutná. Ovšem musíme na svět pohlížet očima dítěte. Informace musí být podávány hravou formou. Jednoduše a především prakticky. Patří sem péče o zvířata, o domácího mazlíčka nebo zvířátko ve školce. Starost o rostliny, pozorování jejich růstu, vypěstování si vlastní zeleniny a ovoce. Pochopení naší úlohy, pomoci. Proč musím květinu zalévat a zvíře krmit (MÁCHAL, 2000).

1.2.3 Metody environmentální výchovy v mateřských školách

Slovní poučování, sdělování informací, popisný výklad, kdy jsou děti seznamovány s realitou prostřednictvím jazyka, jsou vzhledem z velké části senzorio - motorickému stadiu vývoje jejich psychiky nevhodné. Nejpřirozenějším a nejsnazším způsobem poznávání a učení předškolního období je ukázka a opakování činností, přímá účast. Bezprostřední kontakt s poznávanou skutečností. Tyto metody musí být doplněny slovy. Rozvoj poznání účinně ovlivňují situace, které vybízejí k činnostem a jednání. Dítě se tak učí překonávat překážky a hledat řešení problému, tím mění svou neznalost ve vědomost. Mateřská škola má díky organizaci i délce pobytu v ní, více příležitostí a času na rozvoj jeho poznávání. Učení dítěte zde probíhá v hravých, napodobivých, nebo pracovních situacích, které jsou pro dítě přirozené.

Při psychickém vývoji na sebe působí dítě a jeho prostředí. Důležité je objasnit podstatu výchovného působení. Toto působení napomáhá přeměně vnějšího chování a výměně vnějších činností ve vnitřní. Vlivy působící z venku se tak stávají vnitřními podmínkami a procesy, díky nimž se jedinec vnitřně mění. Tyto procesy se nazývají učení. Proto učení nechápeme jako získání vědomostí, ale také jako hru, napodobování a především zábavnou činnost.

Seznamování s přírodou a činnosti k tomu zvolené jsou v mateřské škole nástrojem probuzení aktivního vztahu, stávají se podnětem pro dětskou spontánnost a fantazii. V souladu s tímto je podstatné rozhodnout, jak budeme děti s přírodou seznamovat (KOLEKTIV AUTORŮ, 1982).

Vycházky do přírody, výlety

Vztah k místu, kde děti vyrůstají, nejlépe upevní pravidelné procházky. Zmapování nejbližšího okolí napomůže dětem rozšířit obzory a poznat mnoho nových informací. Například pozorováním starého dubu děti poznají jeho změny během ročních dob (LEBLOVÁ, 2012).

Pozorování

Během léta můžeme v zahradách, parcích, na polích, u rybníků a při krajích cest s dětmi pozorovat různé druhy volně žijících zvířat. Pozorovat jejich způsob života a stavbu těla. V zimě můžeme sledovat stopy ve sněhu, nebo ptáky na krmítkách (KOLEKTIV AUTORŮ, 1982).

Experimenty, pokusy

Jejich podstatou je aktivně zapojit děti do činnosti týkajících se některých složek životního prostředí. Děti získávají informace vlastní zkušeností a hledají vlastní cesty k řešení (SUM et al., 1980).

Hra

V tomto období se stává hlavní činností dítěte hra. LANGMEIER (1998, s. 97) ve své knize popisuje hru takto: „*Je to činnost, která je vykonávána proto, že je libá a přináší dítěti uspokojení samo o sobě.*“

Hra má smysl sama o sobě. Je základní potřebou člověka, která souvisí s jeho tvůrčí fantazijní a uměleckou schopností. Za různých okolností mají různé hry odlišný význam pro člověka a jeho společnost (LANGMEIER a KREJČÍŘOVÁ, 1998).

Děti předškolního věku tráví hrou 8 - 10 hodin denně. Hračka se dá považovat za dětský pracovní nástroj a proto je její výběr důležitý. Právě v průběhu hry je možné odhadnout některé povahové vlastnosti, schopnosti, které je možné, někdy dokonce nutné pomocí vhodných hraček rozvíjet a zdokonalovat. V dnešní moderní době je k dostání spousta různých hraček, ovšem ne všechny jsou vhodné a bezpečné pro děti. Základní myšlenkou ekologické výchovy je bezprostřední kontakt s přírodou a jejími materiály. Proto jsou do mateřských škol nejvhodnější hračky právě z přírodních materiálů, jako je dřevo a textil (BUREŠ et al., 1996).

Výukové programy

„Dobrá hra má v sobě kus výuky a dobrá výuka má v sobě kus hry“ (KOMENSKÝ in PELÁNEK, 2010, s. 7).

Mezi hrou a výukou je plynulý přechod. Známe hry, jejichž účelem je pouze zabavení a odreagování. Na druhé straně se nachází jen čistě výuka. Záměrem výukových programů je kombinace těchto dvou stran. Program má obvykle dané téma, které má být nejen zajímavé, nebo zábavné, ale také přínosné. V těchto programech se nejen dostáváme na hranici mezi výukou a hrou, ale také zasahujeme do oblasti umělecké, protože ke vtažení dětí využíváme i prvky hudební, dramatické a výtvarné výchovy (PELÁNEK, 2010).

1.2.4 Jak začít s environmentální výchovou

Všechny mateřské školy nemají stejné podmínky, ať z hlediska materiálního zázemí, či prostředí obklopující školku. Avšak environmentální výchova má vychovávat jedince s citlivostí a odpovědností ke svému prostředí. Metody a prostředky práci si můžeme zvolit samy, tak aby nám co nejvíce vyhovovaly. Se zdárným startem nám může napomoci správné klima školky. Školky, kde je třídění odpadu automatické, kde se neplýtvá jídlem, vodou ani materiály. Je známé, že se malé děti učí nápodobou, a tak bychom jim měly být vzorem. Své místo v mateřské škole zastávají rostliny, o které se děti spolu s dospělými starají. Pokud je možnost je skvělé chovat ve třídě vlastní zvířátko, které můžeme den co den pozorovat.

To, aby děti pochopily, že jsou součástí přírody, nám umožňují pochopit zahrady v mateřských školách. Přátelský vztah k rostlinám se vyvíjí pomaleji než ke zvířatům, proto děti potřebují nejpěstřejší výběr možností, aby k nim našli svou cestu. Zahrádka se nám odvděčí při mnoha příležitostech. Děti se zde rozvíjí po mnoha stránkách osobnosti, mohou si zde zopakovat tvary a barvy. Vnímají přírodu všemi smysly. Slyší nové zvuky, jako je zpěv ptáků, bzúčení včel, můžeme si vyrobit i přírodní hudební nástroje. Ucíť vůni kvetoucích rostlin. Mohou si sáhnout na povrch rozmanitých přírodnin. A na záhonu ochutnat vypěstované plody. Příjemného prostředí zahrady můžeme docílit, živými ploty, kvetoucími stromy, hmatovými chodníčky a domečky pro zvířátka, bylinkovým bludištěm, vlastnoručně vyrobenou ptačí budkou a mnoha jinými doplňky (BUREŠ et al. 1996).

1.3 Utváření vztahu dětí a zvířat

„Zvíře vás naučí zodpovědnosti. Když ke zvířeti člověk přistoupí jako k rovnocennému tvorovi, zjistí, kolik dalšího si od něj může vzít. Je třeba se naučit komunikovat řečí zvířete a to samo o sobě je obohacující“ DURELL in JESENSKÁ (2012).

Člověk a zvíře je tisíciletý svazek. Důležitou součástí lidského života jsou právě zvířata, jsou lidmi milována, uctívána, sdílejí s člověkem společnou domácnost. Vztahy mezi člověkem a zvířetem mají mnoho úrovní. Psychologové se zabývají otázkou vlivu zvířat na naši psychiku, co vše se od nich můžeme naučit a především, jak tento vztah ovlivňuje děti. Pro děti je setkávání se zvířaty v jejich nejrůznějších podobách velmi důležité. Dětem s pocitem nejistoty, osamělosti a různými komplexy zvířecí přítel zvyšuje sebevědomí. Ovlivňuje tedy přímo jeho psychický stav, zmírňuje jeho napětí, úzkost a stres. Dodává dítěti pocit, že někam patří. Teplokrevní, osrstění živočichové, jako jsou psi, kočky a koně mají vliv na lidský mozek a na uvolňování hormonu štěstí. Je prokázáno, že při objetí se savcem se člověk uklidní a zlepší se mu nálada, proto jsou k terapiím využívána, právě teplokrevná zvířata.

Rovněž Sigmund Freud se zabýval blahodárným vlivem zvířat na lidskou psychiku a mluvil o pocitu spřízněnosti, který vzniká mezi člověkem a zvířetem. Nejen, že se děti s domácím mazlíčkem ve společnosti necítí izolované, zvířata jim také pomáhají zlepšovat vztahy mezi vrstevníky a utužovat mezilidské vztahy obecně.

Kontakt se zvířetem rozvíjí schopnosti neverbální komunikace, emoční inteligenci, jako takovou a empatii, tedy vcítění se do nálad a pocitů druhých. Sociolog Max Weber zastává názor, že pomocí vzájemného působení mezi lidmi a zvířaty se člověk naučí orientaci ve svých i cizích emocích, učí se na tyto emoce reagovat a pracovat s nimi.

Život v blízkosti zvířat přináší také odpovědnost, odpovědnost za někoho jiného, což je v životě dítěte velmi podstatné. Je to významný krok k cestě samostatnosti. Dítě získává cenné zkušenosti s přirozenými stránkami života, jako je narození, nemoci, umírání a smrt. Děti se tyto traumatizující zkušenosti naučí brát jako součást života, která je třeba chápat a umět se s ní vypořádat (JESENSKÁ, Elena. Děti, zvířata a samostatnost. Sestra [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/deti-zvirata-a-samostatnost-466808>).

Zajímavý názor na vztah mezi lidmi a zvířaty má KRAJHANZL (2005, s. 39) v knize - Děti, aby byly a žily: *„Postoj a vztahování k přírodě, vystihuje především to, jak k přírodě přistupujeme. Zdali, jako k nepříteli, se kterým je třeba bojovat, ke zvířeti, které je třeba zkrotit, k neposlušnému otrokovi, kterého je třeba ovládnout, k dítěti, o které je potřeba se starat, k příteli, kterého respektujeme, k matce a čemusi božskému, co uctíváme.“*

GOODALLOVÁ in BEKOFF (2009, s. 15) uvádí: *„To zda jedinec respektuje, ignoruje nebo ubližuje nejrůznějším druhům zvířat, závisí ve velké míře na prostředí, v němž vyrůstá. Na postojích rodiny i kamarádů.“*

Většinu informací a poznatků o živé přírodě děti získávají hlavně zprostředkovaně, pomocí slov obrázků a filmů. Toto se odehrává v rodině i ve škole. Dětské zkušenosti s kontaktem s přírodou jsou na nízké úrovni. Děti předškolního věku poznávají rostliny

a živočichy na obrázcích, ovšem představu o tom kde a jak žijí, nevědí. Podle posledních výzkumů se u všech věkových skupin projevil velký nárůst času, který tráví s různými technickými novinkami dnešní moderní doby, jako je televize, nebo počítač. Tím dochází k postupnému vytěsnění biologické složky z života dětí a s tím spojené tělesné i duševní vitality (STREJČKOVÁ, Emílie. O přírodě v dítěti a kolem něj. *Bedrník*. 2007, roč. 5, č. 2. DOI: 1801- 1381).

Pokud je člověk v ekologii vzdělaný, ale je odtržený od praxe, bude vědět, co by se v dané situaci mělo dělat, avšak nebude mít schopnosti a vůli moudře jednat. Lidmi poničená příroda postupně upadá, tento proces může být zastaven, když bude nová část populace chtít a bude umět pomoci (STREJČKOVÁ, 1998).

HORKÁ (1994, s. 9) inspirována Nevřalou (1991) vysvětluje vztah předškolních dětí ke zvířatům takto: „*Vztah ke zvířatům je intenzivní - do 6 let jsou však zvířata nástrojem mnohostranné projekce. Partnerský, tzv. respektující vztah se vytváří později.*“

Mnoho dětí i dospělých považují svého domácího mazlíčka za člena rodiny. I když v mnoha případech není jasné, co to přesně znamená. Často si děti k domácím zvířatům vytváří emocionální vazby, utíkají k nim jako k sociální podpoře v obdobích nejistoty. Podle teorie rané vazby v okamžiku ohrožení domácí mazlíček poskytuje dítěti bezpečnou základnu. Ale nejpřesnější popis je domácí společník, jako flexibilní spojenec. Dokáže svou roli kdykoliv změnit, dle situace. Může se z něj stát spoluhráč, zdroj legrace, kamarád na celý život, společník, služebník rodiny, trvale závislé dítě rodiny, ale i oběť zanedbávání a zneužívání. Vzhledem k optimálnímu vývoji dítěte mohou mít tyto role vliv na dítě pozitivní, neutrální, ale také negativní. Proto je třeba nahlížet na vztah mezi dítětem a zvířetem v celkových souvislostech rodiny a přihlídnout k roli, která je právě aktuální (GALAJDOVÁ a GALAJDOVÁ, 2011).

I tak je jedním z problémů dnešní doby nedostatek přímého kontaktu dětí se zvířaty. Mnoho rodičů, zřejmě ze strachu, děti nepouští do blízkého styku s nimi.

Na jedné straně stoupá počet domácích mazlíčků i ve městě, na druhé straně se zvětšuje odstup od zvířat a přírody vůbec.

Už z historie víme, že linie vztahů mezi člověkem a zvířetem a léčebných vlivů na něj je velice dlouhá. Ze starověkých spisů se dozvídáme o pozitivním působení zvířat na člověka. Mají vliv jak na oblast fyzickou, tak na psychickou. Dokáží vyvolat pozitivní, sociální a emocionální účinky. Často se setkáváme s používáním zvířat za terapeutických účelů. V nelékařských oborech pomáhají s fyzioterapií, ergoterapií a logopedií. Využívají se také v sociální podpoře v domovech pro seniory, hospicích a v nápravných zařízeních. Jako vodící psi pro nevidomé, signální psi pro neslyšící a jako asistenční psi pro těžce fyzicky handicapované osoby upoutané na invalidní vozík. Poskytují pozitivní socializační stimulaci pro mentálně retardované děti.

Pozitivní vliv zvířat na lidi je nepochybný. Mohou lidem pomoci nejen s pocitem osamělosti, depresemi či stresem. Poskytují příjemné rozptýlení, posilují pocit bezpečí a jsou zdrojem uklidňujícího kontaktu. Často nám dopomáhají ke zlepšení fyzické kondice, jsou důvodem k tělesným aktivitám.

Zvíře jako dětský společník je velkou podporou emocionálního i rozumového vývoje dítěte. Velký význam hraje to, v jakém věku se dítě se zvířetem setkává. Pro předškolní děti je například pes atraktivním společníkem, společně si hrají a dovádí. Zlom nastává na prvním stupni základní školy, kdy se u dítěte rozvíjí rodičovské postoje, přijímá odpovědnost. V době adolescence se pes stává významným vychovatelem (STRAKOVÁ, Štěpánka a Jakub HUČÍN. *Zvíře pomáhá najít vztah k lidem* [online]. 2000 [cit. 2014-03-10]).

VELEMÍNSKÝ (2007, s. 132) popisuje ovlivnění tohoto vztahu takto:

„Děti, které měly možnost vyrůstat v blízkosti zvířat, se pomocí interakce s nimi a dobrým vztahem k nim učily poznávat a porozumět pocitům a potřebám živočichů, což mohly využít i u lidí.“

Dítě nastupuje do mateřské školy kolem 3. roku života. Toto období je velkým životním mezníkem. Odchod z rodinného prostředí mezi neznámé děti a učitelku - novou autoritu je náročným startem pro navázání socializačního procesu. V tomto procesu se můžeme setkat s problémy, jako je nízké sebevědomí dítěte, šikana, či emoční nestabilita dítěte. Právě v tomto období může být zvíře přínosnou podporou pro dítě. Zvířata si vnějších kvalit dítěte nevšímají a vnímají děti takové, jaké jsou (VELEMÍNSKÝ, 2007).

MATĚJČEK (2007, s. 118) uvádí: *„Dítě se seznamuje s živým tvorem, který má podobné projevy a podobné potřeby jako ono samo. Také jí, také spí a koná svou potřebu. Bolí ho to, když se mu ubližuje...“*

Právě zvířata jsou pro děti velkým stimulantem smyslového aparátu a intelektových schopností. Přítomnost zvířete přináší pro děti také rozvoj respektu práv, toleranci a ohleduplnost k druhým.

Už od malička je dětem vštěpována láska ke zvířatům. Spojovat si jejich vztah pozitivními a hravými zkušenostmi. Celé jejich okolí je zaplněno obrázky zvířat na hračkách, oblečení, nábytku, povlečení a samozřejmě knihách (GALAJDOVÁ a GALAJDOVÁ, 2011).

Důležitost zvířat pro předškolní děti popisuje také KRAJHANZL (2011). Děti zvířata přitahují, rádi o nich mluví, kreslí je, malují, nebo si o nich zpívají. Podle studií, mají zvířata vliv na teprve rodičí se sebepojetí dítěte. Pomocí zvířat dítě předškolního věku soucítí s přírodním světem. Antropomorfní myšlení napomáhá v soucitu s přírodou. Například děti chápou, že psy bolí tahání za chlupy stejně, jako když je někdo tahá za vlasy. Schopnost vcítění do živých tvorů je u dětí však nahodilá, záleží na podobnosti druhu zvířete dítěti a konkrétnímu vztahu k němu. Ukazuje se, že pokud je se zvířetem déle a stará se o něj, jejich vztah se prohlubuje. V tomto období se děti učí především nápodobou, ke zvířatům se chovají stejně, jako dospělí (KRAJHANZL, Jan. Vztah k přírodě [online]. 2011 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.vztahkprirode.cz/soubory/evyvoj.pdf>.)

Vývoj dítěte mohou ovlivnit různá zvířata. Tomuto tématu se věnuje ve své knize MATĚJČEK (2007). Ten rozděluje zvířata, podle toho jak jsou jim lidé lhostejní.

Na nejvyšší post zaujímají psi a na nejnižším stupni jsou rybičky. VELEMÍNSKÝ et al. (2007) Zpracovali podle Matějčka a Tschochnera žebříček.

1. Akvarijní rybičky jsou vhodné k pozorování, k lidem jsou rybičky lhostejné. Dobře se na nich pozorují přirozené funkce, jako je příjem potravy, rozmnožování, vyměšování.
2. Chladnokrevná zvířata, jako jsou hadi, želvy, obojživelníci - jsou k lidem také lhostejní. Ač nejsou na dotyk příliš příjemní, lze je vzít do ruky a pozorovat je z větší blízkosti, než za akváriem.
3. Ptáci projevují určitý vztah k člověku, je s nimi zábava, díky bohatým projevům.
4. Drobní savci, jako jsou králíci, morčata, křečci a myši dovedou projevit zájem o lidi, dají se chovat a mazlit
5. Kočky jsou vděčné za pozornost, do určité míry jsou věrné, velmi hravé a mazlivé.
6. Psi vnímají člověka jako svého pána, jsou věrní a oddaní. Plní roli ochránce, přítele. Dávají najevo svůj vděk a radost. Dají se vycvičit, jsou hraví a mazliví.

Proto je důležité zvolit správného domácího mazlíčka. Otázkou výběru vhodného společníka se zabývá Odendaal, podle něj je vhodné kterékoliv zvíře, které naplní naše potřeby. Ovšem při výběru terapeutického zvířete je důležité větší množství informací, které předpoví úspěšnost interakce s pacientem (ODENDAAL, 2007).

V posledních letech bylo zjištěno, že nám zvířata mohou prokazovat důležité služby. Jak už bylo řečeno, jejich přítomnost působí příznivě na tělesný i duševní stav člověka. Při vzájemném působení člověka a zvířete jsou ovlivněny četné fyziologické funkce a biochemické parametry. Dále bylo zjištěno, že péče o zvířata zvyšuje péči i o sebe sama. Jelikož jsou potřeby lidí velmi podobné. Dbají tak lidé více na řádnou stravu, pocit bezpečí, dobrý hygienický a zdravotní stav a atmosféru. Zvířata slouží nejen jako šťastný dárce života, také je spokojený příjemce hlazení, objetí a lásky. Vlastnictví zvířete zvyšuje imunologickou odolnost a zdokonaluje psychoendokrinní procesy. Díky tomu mají lidé vlastníci zvíře větší odolnost vůči nemocem (FIALOVÁ, Renáta a Ladislav HESS. Vliv zvířat na psychiku člověka. Vesmír [online]. 1995 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.vesmir.cz/clanek/vliv-zvirat-na-psychiku-cloveka>).

Vzorné psychické zdraví a zralost máme spojenou také s plnohodnotnými lidskými vztahy. Rodiny by měly být harmonické a funkční, jejich členové komunikující a respektující druhé. V této době mají k ideálu mnozí daleko. A proto jsou tu zvířata, aby nám pomohla se učit.

Velký vliv mají zvířata na vztahy v rodinách. V mnoha rodinách vážne komunikace, někde se setkáváme s tichou formou komunikace, jinde hrají hlavní roli hádky, urážky, křik. Projevování lásky ke zvířecímu mazlíčkovi je považováno za normální a přirozené, ovšem stejné projevy k našim nejbližším nebo obecně lidem jsou často velkým problémem. Díky mazlíčkům jsou obsahem vzájemných rozhovorů nová témata. Jejich vzájemná interakce nabízí možnosti k uvolněné a nezatížené konverzaci a zábavě.

Vniká pocit vzájemné pohody, blízkosti a sounáležitosti (ŽIŽLAVSKÝ, Roman. Pes jako psychologická konstanta. Psychologie.cz [online]. 2011 [cit. 2014-03-15].

Dostupné z: <http://psychologie.cz/pes-jako-psychologiccka-konstanta/>).

Ač je dnes stěžejní výchova na rodičích velké zastoupení má mateřská škola. Zde jsou pedagogové povinni naplňovat cíle Rámcového programu pro předškolní vzdělávání.

Výchovná práce v něm je dělena do pěti oblastí:

- ❖ Dítě a jeho tělo - záměrem této oblasti je podpora růstu a vývoje dítěte, podpora jeho fyzické pohody a zlepšení tělesné zdatnosti. Zahrnuje snahu o rozvoj pohybových a manipulačních dovedností. Učí dítě sebeobslužným činnostem a zdravým životním návykům a postojům.
- ❖ Dítě a jeho psychika - tato oblast je zaměřena na duševní pohodu jedince, jeho psychickou zdatnost a odolnost. Rozvoj jeho intelektu, řeči i jazyka. Nevyjímá poznávacích procesů a funkcí, jeho citů a vůle. Stejně tak podporuje rozvoj sebepojetí, sebevyjádření jeho kreativity. Stimuluje osvojování a povzbuzuje dítě v jeho vzdělávacím rozvoji, poznávání a učení.
- ❖ Dítě a ten druhý - hlavním cílem této oblasti je podpora utváření vztahů dítěte k jiné osobě, posílení, kultivace a obohacení jejich vzájemné komunikace a zajištění pohody těchto vztahů.
- ❖ Dítě a společnost - oblast sociálně - kulturní – jejím záměrem je uvedení dítěte do společnosti lidí a pravidel jejich soužití. Zapojení do světa duchovních a materiálních hodnot. Seznámení se světem kultury a umění a s tím osvojení potřebných dovedností, návyků a postojů k aktivnímu zapojení. Utváření společenské pohody v sociálním prostředí.
- ❖ Dítě a svět - v RVP PV (2004, s. 26) se setkáváme s definicí této oblasti a ta zní takto: *„Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí - počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu - a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.“*

S tímto tématem souvisí i dílčí cíle, které pedagog u dětí podporuje a ty znějí:

- ❖ Rozvoj úcty k životu ve všech formách.
- ❖ Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společností a planetou Zemí.

Tímto směrem se nabízí přirozené pozorování okolní přírody, blízkého prostředí a života v něm. S tím spojené pozorování životních podmínek a stavu životního prostředí,

poznávání ekosystémů, ekologicky motivované hry, na něž navazující činnosti pomáhající péči o životní prostředí a okolní krajinu. Pozorování rozmanitostí a změn v přírodě.

Poučení o nebezpečných situacích a dostupných způsobech, jak se dítě může chránit (kontakt se zvířaty, jedovaté rostliny a přírodní jevy).

Abychom se vyhnuli neúspěšnosti vzdělávacích záměrů pedagoga, měly bychom dbát na množství příležitostí vidět a vnímat svět. Všimát si jeho pestrosti v dění a řádu. Mít dostatek podnětů a informací. Neopomíjet prevenci vlivů prostředí a v neposlední řadě jít dětem příkladem (RVP PV, 2004).

Děti obecně mají se zvířaty velice pěkný vztah. S důvěrou je chtějí hladit, krmit je a mazlit se s nimi. V tomto věku nepoznají rozdíl mezi skutečností a pohádkou a tak se ke zvířatům chovají stejně, jako k plyšákům. Proto je nutné je poučit o správné zacházení s jednotlivými zvířaty (KOPECKÁ a kol., 2005).

Je zajímavé, že styk se zvířaty a to především s domácími mazlíčky podporuje u dětí rozvoj empatie a to nejen vůči zvířatům, ale také vůči lidem. Dnes se víceméně uznává, že nikoli momentální vlastnictví domácího společníka, ale vlastnictví v minulosti a především vztah člověk – zvíře a jeho kvalita má vliv na rozdíly v empatii (GALAJDOVÁ a GALAJDOVÁ, 2011).

Jak bylo řečeno, děti jsou empatické, vnímavé, citlivé a snadno se nadchnou pro dobrou věc. Všechny jejich smysly jsou otevřeny novým podnětům. Při správném působení je velká šance vytvořit u dětí správný nekonzumní postoj k přírodě. Environmentální výchova v mateřských školách má za svůj úkol položit základy postojů, cílů a hodnot, na kterých se bude stavět během dalšího vývoje dítěte.

Cílem tohoto působení by měl být člověk se zájmem o přírodu, s touhou poznávat její krásy a potřebou ji ochraňovat. Environmentální výchova by měla umožnit osobní zkušenost s přírodou, prožitou všemi smysly již od předškolního věku. Děti by měly chápat přírodu za prostor pro učení a poznávání, hry i relaxaci. Vedeme je k tomu, aby si vytvořily odpovídající představu o úloze člověka v systému přírody, dle možností dětského vnímání (LEBLOVÁ, 2012).

Rizika

❖ Alergie

„Alergie na zvířata byly ještě před několika desítkami let vzácností. Se zvýšením počtu domácích zvířat jsou alergie na domácí zvířata čím dál častější. Jsou také významnou příčinou alergických obtíží především u dětí“ (BIDAT, 2005, s. 33).

Co je to alergie?

Jedná se o nemoc imunitního systému, jeho neúčelně vynaložená obrana proti jinak neškodným látkám. Nadbytkem alergenů mohou být způsobeny alergie. Zvířata se často stávají nositeli alergenů a mohou způsobit respirační obtíže. Podle výzkumů nejvíce alergických reakcí způsobují kočky, morčata a koně. Psi a okrasní ptáci jsou ovšem na seznamu také vysoko. Někteří lidé trpí alergiemi pouze na některá plemena zvířat (*Co je to alergie* [online]. 2011 [cit. 2014-03-10]. Dostupné

z: <http://www.alergie.cz/co-je-to-alergie>).

Právě při kontaktu se zvířaty, či používáním různých přírodních materiálů se můžeme setkat s alergií u dětí mateřské školy. Nejvhodnějším způsobem přípravy na tuto situaci je prevence. Předem bychom měli mít zmapované alergie podle vyjádření lékaře na evidenčním listu dítěte. Zbytečně nedráždit imunitní systém vším, na čem se mohou vyskytnout alergeny (LEBLOVÁ, 2012).

Četné alergické reakce způsobují zvířecí alergeny. Příznaky jsou dýchací potíže podobné astmatu, může se vyskytovat rýma, oční problémy, nebo kopřivka (BIDAT, 2005).

I když dítě trpí, výše zmíněnou alergií, přesto nemusí zapomínat na svůj sen o domácím mazlíčkovi. Vhodným psem pro alergika je například čínský naháč, který nemá prakticky žádnou srst. Velmi oblíbení jsou i jorkšíři, jejichž srst svou strukturou odpovídá spíše lidským vlasům. Dalšími adepty na zvířecího přítele může být kočka sphynx, nebo skinny morče (VENDELBERGEROVÁ, Marie. *Máte doma alergika? Víme, jaké zvíře se hodí k alergickým dětem*[online]. 2013 [cit. 2014-03-10]).

❖ Otravy

Na zahradě mateřské školy, během procházky v parku, nebo v lese může dojít k otravám. Je potřeba dbát zvýšené opatrnosti, především malých dětí, aby nesnědly něco, co vypadá jako rybíz, nebo borůvka. Okrasné keře s jedovatými bobulemi, nebo houby se stávají lákadlem, na které je potřeba děti včas upozornit.

❖ Úrazy

Děti jsou známé tím, že často jednají dříve, než přemýšlejí. Z hlediska jejich bezpečí je dobré s nimi mluvit o správném - bezpečném chování ke zvířatům a obecně přírodě, než se do jejich zkoumání pustíme. Nejvhodnější je nastolení společných pravidel (LEBLOVÁ, 2012).

❖ Fobie

V kontaktu s různými druhy zvířat se mohou u dětí vyskytnout fobie. Nejčastější psychickou poruchou vůbec, jsou právě specifické fobie. PRAŠKO (2008, s. 12) charakterizuje specifické fobie jako: „*Nadměrný nebo extrémní strach z určitého objektu, zvířete nebo specifické situace... Tento strach je iracionální a člověk s fobií je schopen si ho přiznat, pokud je od fobického podnětu daleko. Také obvykle netrpí příznaky, pokud není ve fobické situaci a ani ji neočekává.*“

Podstatné je odlišení strachu a fobií. Fobie určitým způsobem ovlivňuje život člověka, nebo mu působí výrazný stres. Strach člověka přímo neomezuje, jen je opatrnější, vyhýbavější (PRAŠKO et al., 2008).

1.3.1 Zooterapie, Animoterapie- terapie za pomoci zvířat

Ne nadarmo se říká, že pes je nejlepším přítelem člověka. Ale nemusí jít pouze o psa. Základem terapeutického využití zvířat je zjištění, že tím nejspolehlivějším a často jediným přítelem člověka v nemoci, či samotě je právě zvíře. Zvířata nám nabízejí lásku, pocit sounáležitosti a přátelství, vzájemnou potřebnost a respekt.

Podle Galajdové, zvíře ukazuje své pozitivní úlohy ve schopnostech nahradit chybějící mezilidské vztahy a důležité prožitky. Kontakt psa s člověkem má pozitivní účinky jak na psychickou, fyzickou i sociální stránku a pomáhá nám řešit všelijaké problémy (GALAJDOVÁ, 1999).

Canisterapie

Nejnámější zooterapie zabývající se pozitivním působením psa na člověka. Přispívá k rozvoji jemné a hrubé motoriky, rozvíjí orientaci v prostoru. Podporuje sociální citění a podněcuje verbální i neverbální komunikaci (ANITERA O.P.S. *Canisterapie* [online]. 2009 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.animoterapie.cz/canisterapie.htm>).

Doslova je canisterapie „léčba pomocí psa.“ Kontakt s milým a bezprostředním psem zanechává duši hojící pocit. Pocit, který nám pomáhá čelit dennodenním trablům a dává nám vůli jít dál. Přítomnost milého zvířete nejen uklidňuje, ale také srovnává krevní tlak, zklidňuje srdce (GALAJDOVÁ a GALAJDOVÁ, 2011).

Canisterapie podporuje rehabilitační metody, při kterých se využívá pozitivní působení mezi člověkem - psem. Shrňme-li poznatky, dá se říci, že canisterapie slouží k podpoře psychosociálního zdraví lidí všech věkových kategorií (KALINOVÁ in EISERTO VÁ a ŠVESTKOVÁ, 2011).

Jak uvádí GALAJDOVÁ (1999, s. 2) „*Pes je pro člověka symbolem mnoha dobrých vlastností, zejména věrnosti a oddanosti. Je považován, za citlivého, upřímného tvora neschopného lidských špatností...*“

Felinoterapie

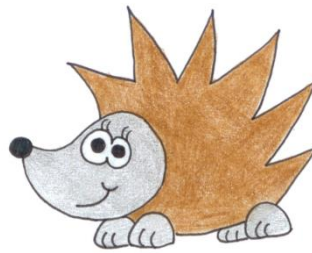
Využívá pozitivní působení v kontaktu člověka s kočkou, poskytuje podněty k uzdravení a odpočinku. Jedná se o léčebný kontakt, neboli psychosociální a rehabilitační metodu, která podporuje zdraví. Poskytuje motivační podněty pro uzdravení, odpočinek nebo stabilizaci organismu. Tato terapie může být buď cílená, kdy můžeme výsledky objektivně posuzovat, nebo relaxační, kde jde především o pohodovou atmosféru a celkové zklidnění (Felinoterapie- uzdravující metoda kontaktu člověka s kočkou [online]. 2007 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.celostnimediceina.cz/felinoterapie-uzdravujici-metoda-kontaktu-cloveka-s-kockou.htm>).

Hipoterapie- Hiporehabilitace

Tato terapie spadá pod obor hiporehabilitace, je to metoda prováděna s písemným souhlasem lékaře. Hipoterapie probíhá na speciálně vycvičeném koni, pod vedení fyzioterapeuta, nebo ergoterapeuta. Terapie spočívá v jedinečnosti trojrozměrného pohybu hřbetu koně v kroku. Působí na klienta prostřednictvím pohybových impulzů. Ty působí na centrální nervový systém. Snahou hipoterapie je docílení pokroků v rehabilitaci u dětí i dospělých s poruchou koordinace, rovnováhy a vývoje vzpřimování. Ve spojení kladného působení přírodního prostředí a pozitivně laděné psychiky pacienta při terapii s koněm, vznikne metoda dosahující kvalitně léčebných efektů (*Hipoterapie* [online]. 2010 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.hiporehabilitace-cr.com/co-je-hiporehabilitace/hipoterapie/>).

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Malování s Ježkem Bodlinou

2.1.1 Metodické listy

Anotace

Hlavním cílem je seznámení dětí s ježkem a způsobem jeho života. Pozorování jeho chování a reakcí na vnější podněty. Seznámení se zvířetem zblízka pomocí všech smyslů - pozorování, pohlazení, pochování. Poznávání prožitkem nových informací o ježkovi - co jí, kde bydlí, co dělá přes zimu a podobně. Rozvíjet vztah dětí k přírodě.

Děti se společně naučí básničku o ježkovi doprovázenou pohybem, kterou následně zrytmizují. Aby jim ve školce bez ježečka nebylo smutno, vytvoří si každý ježka svého.

Cíle

- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů)
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování)
- rozvoj kooperativních dovedností
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou
- rozvoj jemné motoriky, pečlivosti

Pomůcky

Bodlina – ochočený ježek

fotografii ježka, který provádí „self anointing“, fotografii pelechu ježka

půlkruh látky- organizace, pod ježka

papírové ubrousky na utírání nečistot

červy – zofobase

kresbu ježka prošitou po obvodu na šicím stroji bez nitě pro každého účastníka programu

kresba ježka bez perforování pro namnožení ve školce pro pedagoga k další práci

balicí papír o velikosti cca 1m2 pro každou skupinu jeden

vysunovací lepidlo Korex

kytara

říkanka o ježkovi a notový zápis písničky pro učitele

Organizace

60. minut

Interiér Mateřské školy

Na koberci - v půl kruhu, volně po prostoru

Ve skupině

Program

- ❖ uvítání - usazení dětí do půlkruhu pomocí provázku, představení, odkud jsme přijeli, co je to Český nadační fond pro vydru, co se tam děje

- ❖ motivace v půlkruhu okolo prostěradla s ježkem Bodlinou, povídání o ježkovi s názornými ukázkami - informace pomocí prožitku, dle věku a pozornosti dětí

- ❖ pozorování ježka - jak ježek vypadá, jaké barvy vidíme na ježkovi, co je na něm zvláštního co ježek jí (!!ježek nejí jablka a hrušky!!), kde ježek spí, co dělá ježek v zimě, kde má ježek oči, čumák, co dělá ježek, když se bojí...

- ❖ využití fotografií k získání nových vědomostí a zajímavostí

„Kamarády zavoláme, velký kroužek uděláme“ – učení básničky o ježkovi, doprovázené pohybem.

Co to dupe, dupy, dupy ježatého u chalupy?	Držíme se za ruce v kroužku a dupeme na místě.
Refrén: Je to ježek ježatý, bodlin má až na paty.	Dupeme v kroužku na místě. Poklepeme si rukou na patu.
Funí, mlaská, pospíchá, když se lekne, popíchá.	Dupeme a pohybujeme se po kruhu. Ukazováčky pícháme do vzduchu.
Když se lekne lidičky, sbalí se do kuličky.	Sbalíme se do klubička, obličej na kolena.
Bodlinky ho nezahřejí a tak v zimě spí a nejí.	S pokrčenýma rukama kroučíme zápěstím, prsty roztažené. Sepneme ruce, a položíme si na ně hlavu. (Můžeme si sednout na bobček.)

Tabulka č. 1

- ❖ rytmizace básničky- doprovod kytarou
- ❖ výtvarná činnost- Ježek, ježek, ježatý, od hlavy až po paty
- rozdání barev- pastelek- správné držení pastelek
- vybarvení ježka, vytrhávání ježka z perforovaného papíru, jeho pojmenování, zabydlení všech ježků na společném archu papíru.)
- ❖ zhodnocení tvorby- úkol pro děti- až sluníčko nebude hřát, děti nasbíranými lístky zateplí ježčí pelíšek.
- ❖ rozloučení Ježčí písničkou

2.1.2 Výtvarné činnosti

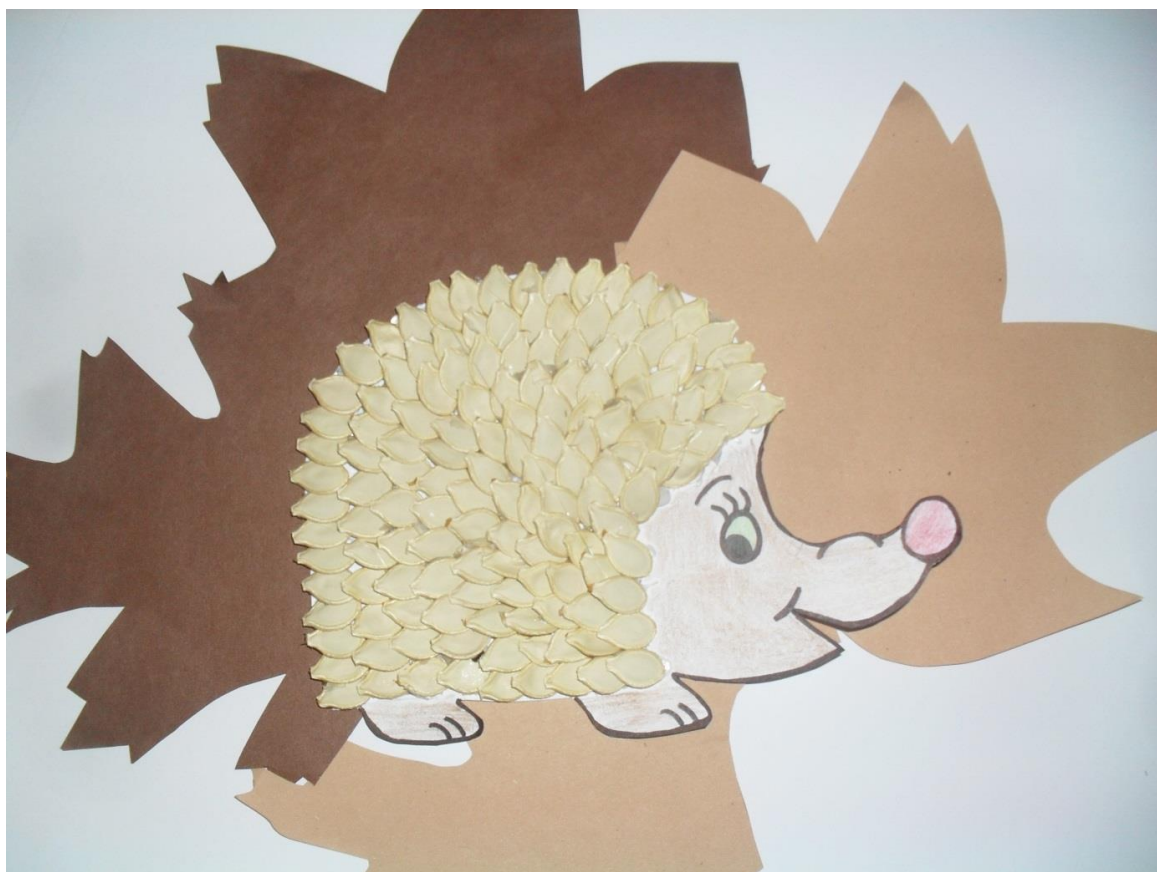
Ježeček z peciček

Věk dětí- od 4. roku

Pomůcky- čtvrtka A4, barevný papír na ježčí hlavu, pastelky, dýňová semínka, lepidlo, nůžky, černý fix, listí na ježčí pozadí

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- na čtvrtku nalepíme vystřiženou hlavu ježečka, kterou si vybarvíme pastelkami, konturovací fixou dokreslíme oko a čumák. Postupně lepíme bodlinky- dýňová semínka- odzadu.

Obr. č. 1 – Ježek z peciček

Ježek z hrušky a hroznového vína

Věk dětí – od 2. roku

Pomůcky- hruška, škrabka, nůž, párátko, hroznové víno, řebíček, rozinky, nebo černý rybíz.

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti

Postup činnosti- Z hrušky oloupeme špičku, určenou na hlavu, místo čumáku pomocí kousku párátko napícheme čumáček z rozinky, nebo černého rybízu, místo očí řebíček. A můžeme začít napichovat do těla- do hrušky bodlinky v podobě párátek. Na ně napichujeme kuličky hroznového vína. A ježeček je hotov.

Obr. č. 2 – Ježek z hrušky a hroznového vína

Papírový ježek

Věk dětí- od 2 roku

Pomůcky- barevný papír, nůžky, lepidlo, černý fix

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti

Postup- z papíru vystříháme půlkruh a dva pruhy. Okraje obou proužků nůžkami nastříháme. Z půlkruhu utvoříme kornoutek, který slepíme. Proužky přelepíme přes sebe, aby byly bodliny bohatší. Nastříhanou stranou ven nalepíme proužky do kornoutku a bodlinky načechráme. Nakonec dokreslíme očka a čumák a ježek je na světě.

Obr. č. 3 – Papírový ježek

Ježečci více druhů bodlin

Věk dětí- od 2 roku

Pomůcky- čtvrtka, nůžky, černý fix, pastelky, lepidlo, materiál na bodliny- listy , nebo plody z javoru

Cíl- rozvoj jemné motoriky, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, fantazie

Postup činnosti- Ze čtvrtky vystříháme tělo a hlavu ježka, na hlavu fixem dokreslíme oči a čumák, na tělo zezadu postupně lepíme listy (plody z javoru), aby se nepřekrývaly.

Obr. č. 4 – Ježek více druhů bodlin

Obr. č. 5 – Ježek více druhů bodlin

Vypichovaný ježek

Věk dětí- od 5 let

Pomůcky- polystyrenová koule, čtvrtka, špejle, látka, černé korálky, krepový papír

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti

Postup činnosti- Ze čtvrtky si vystříháme půlkruh, ze kterého slepíme kornout. Ten obalíme světlým krepovým papírem a nalepíme místo očí a čumáku černé korálky. Čumák ježka přilepíme na polystyrenovou kouli. Látku nastříháme na malé čtverce, ty zapichujeme pomocí špejle, dokud nepokryjeme celé tělo ježka bodlinami.

Obr. č. 6 – Vypichovaný ježek

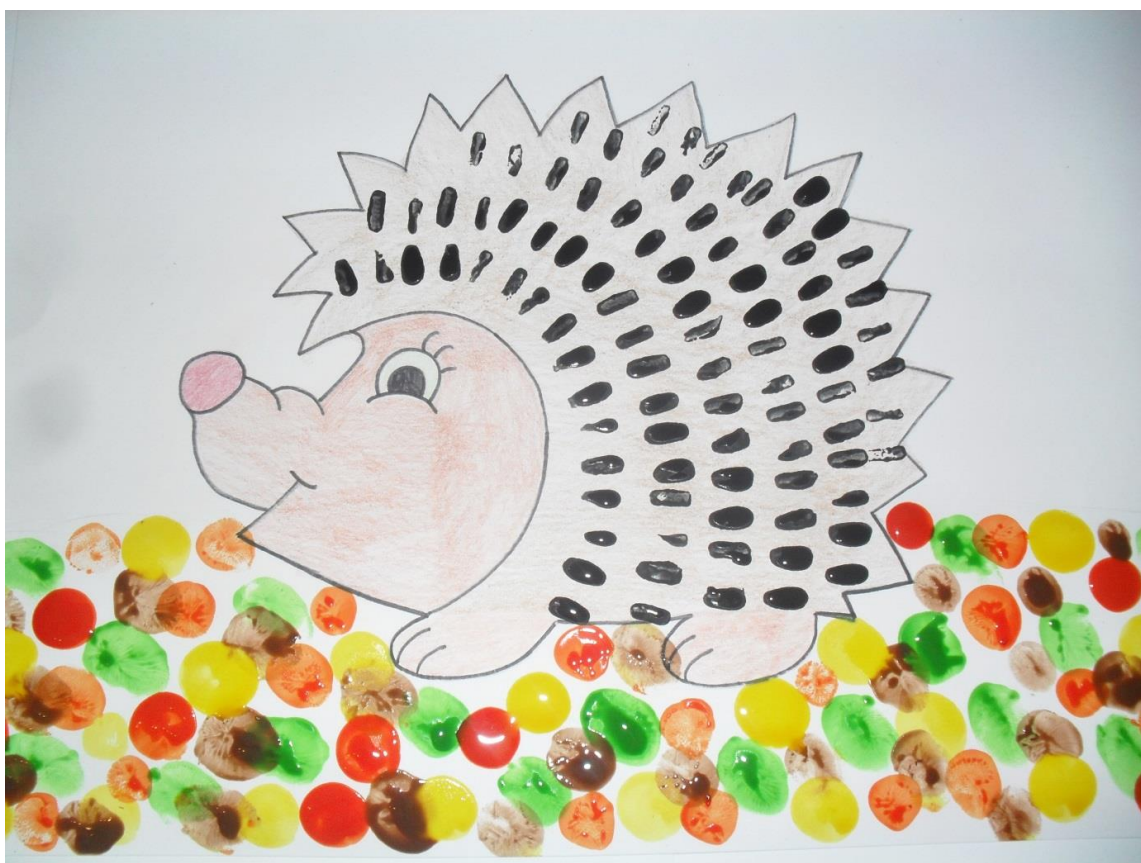
Ježek s kolíčkem

Věk dětí- od 2 let

Pomůcky – čtvrtka, tempery, kolíček, pastelky, fix

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s barvami, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti

Postup činnosti- Nejmenším dětem na čtvrtku ježka předkreslíme, pro starší děti máme připravenou šablonu ježka. Děti si pastelkami vybarví ježka a jeho okolí. Pozadí mohou ozdobit otisky prstů v barvách podzimu. Bodlinky po celém těle dotvoříme pomocí otisků kolíčku namočeného v barvě.

Obr. č. 7- Ježek s kolíčkem

2.1.3 Pohybové hry

Tiše, tiše, ježek spí

Děti stojí v kroužku, jedno z dětí sedí uprostřed v dřepu= ježek. Děti kolem něj chodí dokola a zpívají- „Tiše, tiše ježek spí, kdo ho vzbudí, toho sní.“ – tleskají do rytmu „Já mám doma ovci, můžu tleskat, jak chci.“ – dupání „Já mám doma berana, můžu dupat nohama.“ -Společně zakřičí „Ježku, vstávej“- Ježek- dítě uprostřed vyskočí na jednoho z dětí, tím se role mění a hru můžeme opakovat. Při hře můžeme měnit dynamiku zpěvu, rychlost chůze a podobně.

Od jara do zimy

Děti- ježci mají své domečky (obruče), uprostřed je řada předmětů- ježčích dobrot. Ježci přicházejí (ve vzporu dřepmo) z domečků, dostávají na záda dobroty a odnášejí je domu. Hra končí, dokud vše neodnesou. Můžeme děti rozdělit na dvě skupiny, které mezi sebou soupeří.

-cvičení s básničkami

Leze ježek po trávníčku

Leze ježek po trávníčku, leze ježek po lese,
(lezení ve vzporu dřepmo)
když se blíží nebezpečí, bodlinami brání se.
(sed na patách, "píchání" prsty do vzduchu)
Když si vůbec neví rady, do klubíčka schoulí se.
(ze sedu na patách leh - "klubíčko")

Koupil ježek nové boty

Koupil ježek nové boty,
šlape si v nich podle noty.
Vyšlapuje ťap, ťap,ťap,
dupe při tom jako chlap.
(chůze v rytmu, potlesky před tělem, podupy na místě)

Hruška a ježek

Hruška na zem padala,
(děti stojí v kruhu, ruce v bok)
tlesk, plesk, bum,
(zastavit, tlesknout nad hlavou, plesknout o stehna vpředu, mírný podřep, plesknout oběma rukama o zem před sebou ve dřepu)
ježečkovi na záda,
(rytmický klus po kruhu)

tlesk, plesk, bum,
(jako předešlé)
ježeček se zlobil hned,
(děti se otočí čelem do kruhu, uchopí se za ruce a těžkým krokem jdou ke středu kruhu,
zastaví se, pustí ruce)
tlesk, plesk, bum,
(jako předešlé, jen čelem do středu kruhu)
celou hrušku za to sněd,
(děti se opět uchopí za ruce a jdou pozpátku na obvod kruhu)
tlesk, plesk, bum.
(jako předešlé)

(BENEŠOVÁ, Zdeňka. Ježci [online]. 2007 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:
<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1380/jezci.html/>).

2.1.4 Básničky

Ježek ježatý

Ježek, ježek ježatý,
od hlavy až po paty,
mračí se a žaluje,
na každého kdo tu je.

Ježku, ježku co ti vadí?
že mě nikdo nepohladí.

(ANONYMUS. Vyrábíme ježka [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: 1.
<http://msbarbanek.cz/vyrabime-jezka/>)

Kulhavý ježek

Ježek kulhá po zahradě,
zabodl si bodlinu.
Přistál břichem na ohradě,
když chtěl dělat bublinu.

Našel totiž bublifuk,
jak tak hledal červíky.
Zahodil ho malý kluk,
co chtěl být už veliký.

(VYSOKÁ, Dagmar. Básnička o kulhavém ježkovi [online]. 2007 [cit. 2014-03-15].
Dostupné z: http://www.detskestranky.cz/clanek/545-basnicka_o_kulhavem_jezkovi.htm).

Ježek v zimě

Kam se ježek v zimě schoval

Neklouzal se, nesáňkoval.

Zahrabal se do listí,

Od té doby spí a spí.

Zahrabal se do země,

Lidičky vzbudte mě.

Až zavoní fialky,

Zapískají písťalky.

(ANONYMUS. Básnička o ježkovi [online]. 2010 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://materinkarynoltice.webnode.cz/news/basnicka-o-jezkovi/>)

Ježčí chrup

Ježeček se chlubí, že má čisté zuby.

že má zoubky bílý, je každému milý.

A že má zdravý chrup, dělá hrdě dupy, dup.

Ježek popleta

Já znám ježka popletu, který držel dietu,

protože měl obavu, že jí tučnou potravu.

Koupil váhu z druhé ruky, připravil si těžké muky:

Váha se mu rozbila, vážila jen na kila.

(KOUŘILOVÁ, Dáša a Dáša OTTOVÁ. Básničky [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.jezci-treser.cz/-Basnicky.html>)

Ježek v lese

V lese bydlel ježek, měl pět koloběžek.

Každý volal: ježku, půjč mi koloběžku!

Ježek se naježil, nikomu nevěřil.

Každý volal: ježku, půjč mi koloběžku!

(ANONYMUS. *V lese bydlel ježek* [online]. 2009 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.mssezdravotnickoupeci.cz/rijen-pisnicky-basnicky-a-rikadla-0>).

2.1.5 Písnička

**PANÍ TĚŽKÁ
TA MÁ JEŽKA**

1. PANÍ TĚŽKÁ TA MÁ JEŽKA TEN JI HLÍDÁ ZAHŘABU.
A KDYŽ LUPÍČ PŘÍJDE LOUPIT BAFNE NA NĚJ ZE ZŘADU.

2. JÁ JSEM JEŽEK, JEŽEK PEPA FURT MÁM PRIMA NÁRADU
A KDYŽ PŘÍJDE VELKÁ ZIMA DO LISTÍ SE ZAHŘABU.

3. ABYCH NEHĚL PRÁZDNÉ BĚŠKO ZBAŠTÍM DVA, TŘI ČERŮKY, NĚSÍM JABKA, ANI HRUŠKY I OVOCNĚ VNEBUKY

4. PANÍ TĚŽKÁ, TA MÁ JEŽKA, TEN JI HLÍDÁ ZAHŘABU. JE TO JEŽEK, JEŽEK PEPA FURT MÁ PRIMA NÁRADU.

Obr. č. 8 – Paní těžká, ta má ježka

2.2 My se hada nebojíme

2.2.1 Metodické listy

Anotace:

Hlavním úkolem tohoto programu je seznámení dětí s životem hadů. Nenásilně zbavit děti předsudků ohledně hadů. Seznámit děti s charakteristickými znaky a vlastnostmi hadů. Zjistit, proč se lidi hadů bojí. Každý si může našeho hada - Artura pohladit, pochovat. Děti se seznámí s písní o hadech a na závěr si vytvoří společného hada.

Cíl:

- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů)
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování)
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, dýchání, koordinace ruky a oka apod.), ovládnutí pohybového aparátu a tělesných funkcí
- rozvoj kooperativních dovedností
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou
- rozvoj pečlivosti

Pomůcky:

had - hroznýš Artura

hadí vejčíčka

hadí svlečky

hadí trus

nákres hadí hlavy, části hadího těla na papíře k vybarvení, sešívačka

kytara + písnička s notami

Organizace:

60. minut

Interiér Mateřské školy

Na koberci - v půl kruhu, volně po prostoru

Program:

- ❖ uvítání - usazení dětí do půlkruhu pomocí provázku, představení, odkud jsme přijeli, co je to Český nadační fond pro vydru, co se tam děje, o koho se staráme, s kým jsme dnes přijeli. Představení hada Artura
- ❖ poznání informací - S Arturem si povíme základní vlastnosti a charakteristiky hadího těla a hadího chování. Zajímavé informace o hadech. Kdo nemá strach, může si Artura pohladit, pochovat. Je had slizký? Jaký má had sluch, k čemu slouží jazyk, oči. Co víme o hadím škrčení, jak je dlouhý ocásek, kde je řitní otvor – kloaka, jak hadi loví...
- ❖ seznámení s písničkou - My se hada nebojíme - zhudebnění básničky, propojené s pohybem.

My se hada nebojíme
My o hadech hodně víme,
tak se jich bát nemusíme.
Když had myšku uloví,
sní ji, vlez do křoví.
Potom dlouho odpočívá,
na sluníčku se vyhřívá.
Na jazýček chytá pach
Nechce nás sníst žádný strach.
Had neslyší, nemá uši,
to nám věřte na mou duši.
Jak si s hadem povídat?
Můžeme mu zadupat.

- ❖ výtvarná činnost - vytvoření společného třídního hada. Každé z dětí vybarví část hadí kůže, dle své fantazie. Všechny obrázky na závěr nalepíme na velký balicí papír. Tím nám vznikne jeden velký had, kterým si můžeme vyzdobit třídu.
- ❖ rozloučení - Hadí písničkou

2.2.2 Výtvarné činnosti

Had z víček

Věk dětí- od 2 let

Pomůcky- předem předvrtaná víčka, pevný provázek, nalepovací oči, nebo kousek čtvrtky s fixem, lepidlo, plst'

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- z plsti vystříhneme jazyk hada, předem předvrtaná víčka navlékáme na pevný provázek, až se nám had bude znát dost dlouhý, přilepíme mu jazyk a nalepovací oči. Popřípadě si oči můžeme vyrobit z papíru.

Obr. č. 9- Had z víček

Točící se had

Věk dětí- od 2 let

Pomůcky- čtvrtka, nůžky, barvy, černý fix, lepidlo, špejle

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- ze čtvrtky vystříháme kolo, které natřeme barvami hada. Než nám barva zaschne, ze zbytku čtvrtky si vyrobíme pro hada oči a jazyk, který můžeme natřít na červeno. Po zaschnutí z kruhu vystříháme spirálu, menším dětem ji předkreslíme. Na závěr nalepíme hadovi oči, jazyk a dokreslíme černým fixem vzory. Když hada napícheme na špejli a dáme ho nad topení, had se nám začne točit.

Obr. č. 10- Točící se had

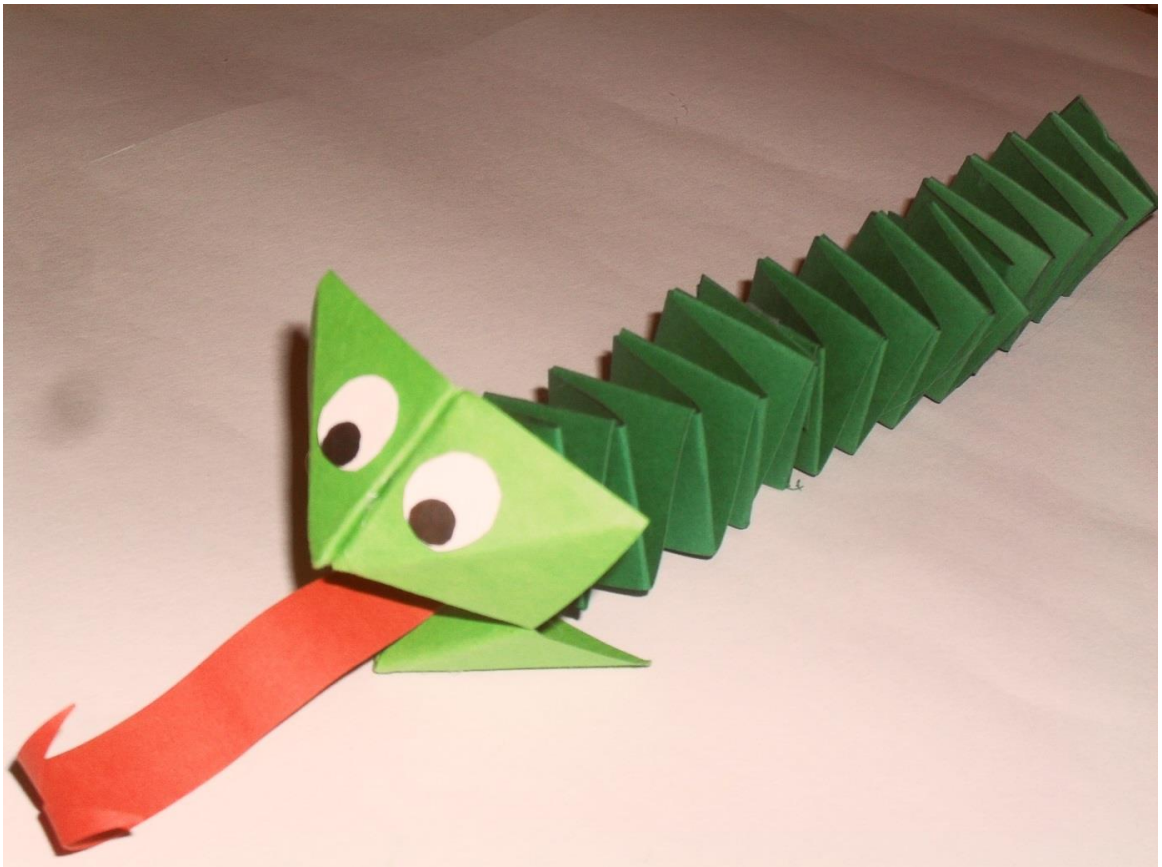
Skládaný had

Věk dětí- od 3 let

Pomůcky- barevné papíry, nůžky, lepidlo

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- Na hlavu hada potřebujeme skládanku - tzv. nebe, peklo ráj - čtverec přehneme na půl a tu ještě na polovinu - vznikne nám složený malý čtverec- rozložíme ho, tím jsme si vytvořily osy - podle nich skládáme každý roh ke středu, poté zmenšený čtverec otočíme poskládaným dolů. Ještě jednou každý roh podle osy skládáme ke středu. Otočíme a vrchní část nasadíme na prst - tím nám vznikne- klapačka. Na tělo hada si ustříhne dva dlouhé pruhy papíru. Jejich konce k sobě kolmo přilepíme a můžeme skládat jeden pruh přes druhý. Na závěr k sobě tělo s hlavou přilepíme a hlavu dozdobíme očima a jazykem.

Obr. č. 11- Skládaný had

Had z ruliček

Věk dětí- od 3 let

Pomůcky - ruličky, děrovačka, provázky, barevný papír, lepidlo, nůžky, barvu

Cíl - rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti - ruličky natřeme barvou, než nám barva zaschne, vyrobíme hadovi z barevného papíru jazyk a oči. Po zaschnutí do každé ruličky uděláme zboku dírky, (jako vidíme na obrázku) na provázky. Pomocí provázku svážeme části hada k sobě dohromady. Nakonec dolepíme oči a jazyk, můžeme upravit hlavu hadovi - ruličku zkrátit, nebo naznačit hadí zuby.

Obr. č. 12- Had z ruliček

Had z ponožek

Věk dětí - od 2 let

Pomůcky - 2 ponožky, proužky ze skartovačky (vatu, noviny, nevařená rýže), kousek plsti, nalepovací oči, nit jehlu s kulatou špičkou

Cíl - rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti - každou z ponožek naplníme až po okraj kousky papíru, ponožky na sebe otevřenou částí nasadíme a sešijeme dohromady. Nakonec nalepíme jazyk vystřižený z plsti a oči. Had může sloužit, jako záložka u dveří, či okna proti průvanu.

Obr. č. 13- Had z ponožek

2.2.3 Pohybové hry

Zdolávání překážkové dráhy v hadovi

Všechny děti se drží za ruce, tím vytvoří dlouhého hada. Společně překovávají překážky, aniž by se had přerušil.

Závod o nejpomalejšího hada

Jaký z hadů se nejpomaleji doplazí do cíle.

Had leze z díry

Had leze z díry,
vyrstkuje kníry,
bába se ho lekla,
na kolena klekla.

Nic se, bábo, nelekej,
na kolena neklekej.
Já jsem přece hodný had,
já mám všechny lidi rád.

Dvě děti stojí, drží se za ruce a vytvářejí bránu. Ostatní děti se drží za ruce a tvoří hada. Během říkanky had cestuje po třídě a prolézá branou. Na poslední slovo se brána zavře. Koho v bráně chytí, ten si vymění role s jedním, kdo v bráně byl.

Zamotaný had

Děti si stoupnou do kruhu, čelem k sobě. Zavřou oči a natáhnout před sebe ruce a někoho chytí. Učitelka hlídá, aby se dvě děti nedržely oběma rukama, (aby nevytvořily vlastní kruh.) Jakmile se všichni drží- stane se z nás zamotaný had, který se musí rozmotat, aniž by se děti pustily.

Zamotaný had

Pro nejmenší - děti se drží za ruce a vytvoří hada, had se rád vyhřívá na sluníčku a aby se mu dobře leželo, smotá se do klubíčka. Pomalu děti zamotáme do klubíčka. Jejich úkolem je rozmotat se ze středu klubíčka.

Na hada

Děti sedí na židlích, které jsou sestaveny v kruhu. Židlí je o jednu méně, než dětí. Jedno z dětí chodí uprostřed a říká: „Had leze podle meze, hledá hrnek medu“, potkal ho Lukášek- „Pojď, já tě povedu“. Na poslední verš vstane oslovené dítě a řekne: Nemusíš mě vodit, vždyť já umím chodit“ Pak se chytne vedoucího za ruku a chodí v kruhu s ním. Vedoucí takto vyzve další děti, které se pohybují s ním ve vázaném zástupu. Když je jich už víc zavolá učitelka: „Všichni na židle“ Všechny děti, které tvořily hada, se pustí a snaží se co nejrychleji sednout na židli. Ten na koho se židle nedostane, se stává vedoucím a hra se opakuje.

2.2.4 Básničky

Hloupý had

Do holičství vlezl had,
že by prosil ostříhat.
Holič mrkne na hada
a hned smíchu propadá:
Jak bych ostříhal tě asi?
Nemáš vousy, nemáš vlasy.
Nepůjde to, milý synku,
na ježka, ni na pěšinku...
Had se do klubička stočí
a smutek mu kouká z očí.
Potom řekne, směrem vzhůru:
Kde bych našel pedikúru?
Tam mi jistě pomohou
aspoň s nehty u nohou.

(ANONYMUS. *Hloupý had* [online]. 2003 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.fazole.cz/platek/art.asp?clanek=2170>).

Kobra a bobr

Ptá se kobra bobra:
"Máš se dobře, bobře?"
Bobr říká dobře:
"Dobře, kobro, dobře."
"Dobrá," říká kobra,
tak pojď přeprat obra."

(HUBLOVÁ, Pavlína. *Kobra a bobr* [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Kabinet/Ucebni_texty/Kobra_a_bobr)

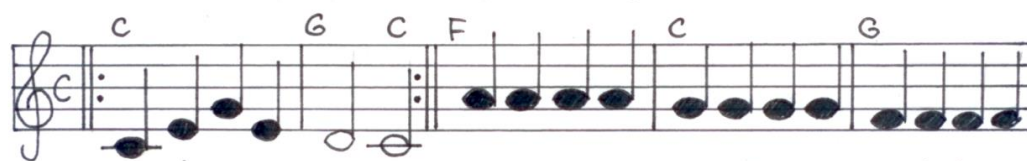
Had

To je ale paráda, když si hrajem na hada.
Had ocáskem kroutí, podívejte děti.
To je ale paráda, když si hrajem na hada.

(ANONYMUS. *Básničky z rosničky: Had* [online]. 2014 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.plavani-rosnicka.cz/plavani-kojencu-a-batolat-b%C3%A1sni%C4%8Dky-z-rosni%C4%8Dky/45>)

2.2.5 Písnička

HAD DÁDA

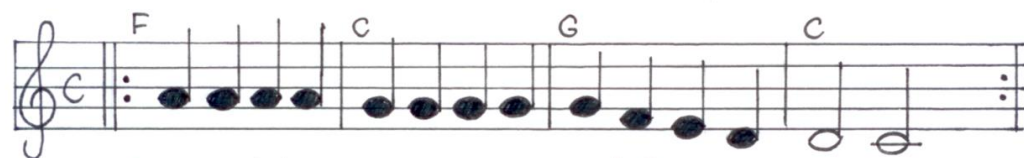
U starého dubu, Najednou mě vyrušilo leskle, úzke,
zaháním rád rudu.

mřstné tělo. Nahlas na mě syčí, na myš pasti říci.

Pod kamenem má svůj hrad. Je to hradě malý had.

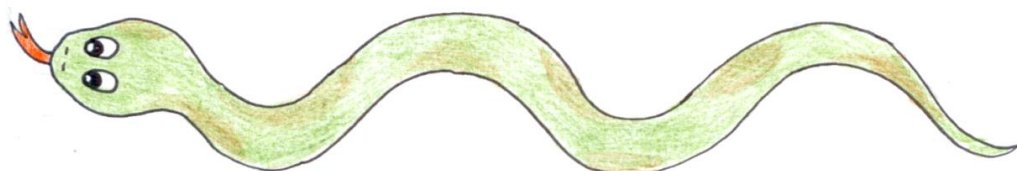
Na sluníčku na kameni vyhřívá si záda.
Velké oči, mřstný jazyk, jmenuje se Dáda.

Rád si zpívá píseň hadí, S, S, S, S pěkně ladí

Vesele se plazí lesem, o hadici tiše sní sen. ("PST")

Obr. č. 14- Had Dáda

2.3 Malování s kalousem Kájou

2.3.1 Metodické listy

Anotace

Hlavním cílem je seznámení dětí s Kalousem Kájou a způsobem jeho života. Na začátku se děti seznámí se vzhledem kalouse (Jaké barvy najdeme na Kájovi? Kde má Kája uši?) Prohlédnou si zvíře zblízka. Prožitkem zjistí mnoho informací o zvířeti - ptáčci nemají rádi hlazení (jak hladíme Káju). Vysvětlíme, si co sovy jedí a jak loví- jak si poradí s tím, co nedokáží v potravě strávit - ukáží si jejich vývržky. Na pírkách denního ptáka a sovy poznají, proč sovy létají potichu. Děti se po hmatu naučí rozpoznat soví pero od pera denního ptáka. Aby si zapamatovali zajímavosti o sovách, naučí se básničku, na kterou si i zacvičí. Na památku si každý vyrobí vlastního Káju, kterého si odnese domu.

Cíle

- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů)
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování)
- rozvoj kooperativních dovedností
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou
- rozvoj jemné motoriky, pečlivosti
- protažení svalů na nohou

Pomůcky

Kája - ochočený kalous ušatý

sokolnická rukavice s dloužcem

2 soví vývržky nejlépe z černé a z bílé myši

kachní a soví křídlo, případně pera

papírové ubrousky na utírání nečistot

obrázek na A5 kalouse ušatého na vybarvení pro každého účastníka programu.

soví říkanka se cvičením pro učitele

košíček se zmačkanými kousky ubrousků – „myši pro lov“

3 typy kreseb kalouse ušatého na A4 pro namnožení ve školce k další práci (1. celá kresba, 2. částečně nedokreslená 3. na kresbě je pouze naznačen obrys těla, ostatní dítě dokresluje)

silnější provázek pro usazení dětí do půlkroužku na zem

Organizace

60. minut

Interiér Mateřské školy

Na koberci - v půl kruhu, volně po prostoru

Ve skupinách – maximální počet

Program

❖ uvítání

Usazení dětí do půl kruhu pomocí provázku, představení, odkud jsme přijeli, co je to Český nadační fond pro vydru, co se tam děje, představení Káji- co je za druh sovy. Jaké barvy vidíme na Kájovi?

❖ motivace

V půlkruhu okolo prostěradla s kalousem ušatým Kájou

❖ pozorování

Jaké barvy má na sobě Kája, jaké má oči, kde má kalous uši, kde máme oči my, jak sova točí hlavou porovnávání drápů Káji a Výra Velkého. Co sovy jí - jak si poradí s tím, co nedokážou strávit - ukázka vývržků. Jak loví sova - rozdíl denních a nočních dravců – poznání hmatem jejich peří. Vysvětlení - jak se hladí ptáčci, aby jim to bylo příjemné. Každý, kdo bude chtít, si může Kájou pohladit.

❖ lovení myšek

Vyzkoušení - jak Kája loví myšky - každý dostane ubrousek, který si zmačká do kuličky. Pomocí prstíků na noze lovíme bílé myšky

❖ seznámení s básničkou

Soví říkanka s cvičením - využití nácviku lovu při básničce s pohybem

Malování se sovou - říkanka

Sova na nás z lesa kouká,
v noci strašidelně houká.

Při lovu však létá tiše.
Pírka jemná má jak z plyše.

I když velké oči má,
pomáhá si ušima.

Když pod stromem v listí,
nepozorná myš zašustí.
Sova slyší, na zem slétne,
drápky do kořisti zatne.

Obr. č. 15- Malování se sovou

❖ výtvarná činnost

Děti si sednou ke stolům, vyberou si materiál, se kterým chtějí barvit. Kája pózuje dětem, aby mohly použít správné barvy. Na památku si každý vybarví obrázek Káji.

❖ rozloučení básničkou

2.3.2 Výtvarné činnosti

Sova z papírového talíře

Věk dětí: od 2let

Pomůcky: papírový talíř, lepidlo, barevné čtvrtky, tenký fix, nůžky, krepový papír, nebo barvy

Cíl: rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti: Papírový talíř nabarvíme, nebo polepíme krepovým papírem libovolné barvy. Z barevné čtvrtky si vystříhneme 2 trojúhelníky, místo peříček na hlavě, 2 křídla a 2 nožky, z bílé čtvrtky vystřihneme část obličeje sovy, oči a zobák můžeme domalovat, nebo vytvořit ze čtvrtek. Detaily peříček můžeme dokreslit černým fixem.

Obr. č. 16- Sova z papírového talíře

Sova s dopisem

Věk dětí: od 2 let

Pomůcky: hnědá a žlutá čtvrtka, bílý papír, černý fix, černá peříčka, nůžky, lepidlo

Cíl: rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti: Vystříháme si sovu z hnědého papíru, ze žlutého papíru vystříháme dvě kolečka na oči, které domalujeme fixem a nalepíme sově. V místě zobáčku prostříháme dva proužky, abychom mohli dát sově do zobáku náš tajný dopis. Nakonec sovičce dolepíme peříčka.

Obr. č. 17- Sova s dopisem

Listová sova

Věk dětí: od 3 let

Pomůcky: lepidlo - nejlépe Herkules, čtvrtka, nůžky, listí, 2 kloboučky od žaludů, žlutý a oranžový barevný papír.

Cíl: rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti: Vystříháme si tvar sovy, dvě žlutá kolečka a jeden oranžový kosočtverec na zobák. Nalepíme sovičce oči a zobáček, oči dozdobíme kloboučky od žaludů. Poté postupně od spodu lepíme listí na sovu.

Obr. č. 18- Listová sova

Sova- skládaná křídla

Věk dětí: od 3 let

Pomůcky: Hnědý pevný papír, žlutý papír, lepidlo, černý fix, nůžky

Cíl: rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti: Z hnědé čtvrtky si vystříháme sovu a půlkruh na křídla, žlutý papír využijeme na zobák a oči sovy, které dokreslíme černým fixem. Oči a zobák nalepíme. Půlkruh překládáme z jedné strany na druhou, abychom vytvořili harmoniku. Ta nám vytvoří křídla, která nalepíme sovičce na záda.

Obr. č. 19- Sova skládaná křídla

Sova na listí

Věk dětí: od 2 let

Pomůcky: polystyrenovou kouli, špejli, hnědou barvu, vlnkatý hnědý papír, listí, lepidlo, bílou čtvrtku

Cíl: rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti: Polystyrenovou kouli napíchneme na špejli a nabarvíme na hnědo, necháme ji zaschnout. Ze čtvrtky vystříháme oči a zobák, který dle libosti vybarvíme, z vlnitého papíru vystříháme rozčepýřená peříčka na hlavu. Vše na hlavu sovy nalepíme. Poté můžeme začít napichovat na špejli připravené listí.

Obr. č. 20- Sova na listí

Sova z krepového papíru na stojánku

Věk dětí: od 2 let

Pomůcky: čtvrtka, krepový papír, nůžky, lepidlo, pastelky, rulička

Cíl: rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti: Ze čtvrtky si vystříháme tvar sovy, na kterou si nakreslíme oči a zobák. Z krepového papíru si odtrháváme kousky, které mačkáme do kuličky. Kuličky postupně lepíme těsně u sebe, aby byla celá sova pokrytá. Na závěr sovičku přilepíme k ruličce, (kterou si můžeme také nabarvit) abychom si sovičku mohli postavit.

Obr. č. 21- Sova s krepového papíru na stojánku

2.3.3 Pohybové hry

Sova a myšky

1 dítě, nebo paní učitelka je sova (může mít čepičku, nebo nějaká znak sovy), která chytá myšky - ostatní děti. Každá myška má ocásek - proužek látky, krepáku, který má zastrčený za kalhotami. Sova myšky loví- bere jim ocásky, které si schovává ve svém doupěti. Když sova myšce ocásek vezme, myška si může vběhnout do doupěte sovy, kde si svůj ocásek zase vezme zpět a může hrát dál.

Výr a zajíci

Děvčátka jsou „stromy“, které stojí v prostoru třídy. Chlapci jsou „zajíci“ – poskakují ve dřepu v lese. Jedno z dětí je „výr“, když výr zahouká, vylétá na lov. Chytá zajíce, kteří se nestihnou schovat za strom. Výměna rolí.

Letěl jsem nad lesem

Děti sedí ve dřepu volně po prostoru třídy. Učitelka, nebo jedno z dětí je výr, který léta mezi ostatními a říká - „Letěl jsem nad lesem a viděl jsem...“ dotkne se hlavy jednoho, nebo více dětí, kteří řeknou své jméno - „Sovičku, Evičku.“ „Tak polet s námi.“ Tyto děti pak říkají společně s učitelkou. Hra končí, když létají všechny sovy.

Najdi sovu

Děti stojí v kruhu, 1 dítě - hledač je se zavázanýma očima uprostřed. Učitelka předem určí jedno z kruhu, který bude „sovou“ a bude vydávat zvuky-hůůů, ostatní děti z kruhu vydávají jiné zvířecí zvuky. Hledač chodí poslepu v kruhu a snaží se najít podle zvuku sovu.

(BENEŠOVÁ, Zdeňka. *Sova houká po lese* [online]. 2009 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2954/SOVA-HOUKA-PO-LESE.html/>)

2.3.4 Básničky

Sova sedí sama v lese

Sova sedí sama v lese, ve dne spí a nepohne se.

V noci houká: „Vstávej, sýčku!“ Potom spolu při měsíčku slídí po lese.

Když se měsíc za les schová, očima si svítí sova, jídlo shánět začíná.

Pak se sýčkem místo spaní zasedají ke snídani. To je hostina!

(ANONYMUS. *Sova v lese* [online]. 2010 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/?s=sova+sama+sed%C3%AD+v+lese>)

Sova

Dvě kolečka slepíme, pecky do nich vložíme.

Pak přidáme špičku, svážem do uzlíčku.

Drápky vpravo, drápky vlevo, posadíme ji na dřevo.

A přidáme uši, ať to sově sluší.

(ANONYMUS. *Sova a kukačka* [online]. 2010 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://maminkymaminkam.cz/basnicky-rikanky/o-zviratkach/1571-sovy-kukaky>)

Sovička

Seděla sovička na stromečku,

koukala, koukala po hnízdečku.

Sovičko, sovičko, kampak letíš?

Vyhlížím, vyhlížím svoje děti.

(ANONYMUS. *Sovička* [online]. 2010 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.mshusova.cz/index.php?action=show&id=327>)

2.3.5 Písnička

SOVA HOUKÁ' PO LESE

Handwritten musical score for the song "Sova houká po lese". The score is written on five staves in 3/4 time, with a key signature of one flat (F major/D minor). The lyrics are in Czech. Chords are indicated by letters C, G, and F above the notes.

Sova houká po lese. Listí kolem třese se.
 Děti jako hvězdy má na stromě ukládá.
 V noci bdí a vedne spí. O daleké zemi sní.
 Na myšky má ostré dráčky. Létá tam a zase zpátky.
 Že je moudrá každý ví, houkáním ti napoví.
 Má jemňoučká peříčka. Je to přeci sovička.

Obr. č. 22- sova houká po lese

2.4 Jak se děti naučily psí řeči

2.4.1 Metodické listy

Anotace:

Hlavním cílem tohoto programu je seznámení se způsobem života psů. Děti uslyší důležité instrukce, co udělat, při útoku psa. Poznávání, jak se chovají psi, když mají radost, když se něčeho bojí. Jak vypadají, když se zlobí a kdy chtějí zaútočit. Zjistí, jak se k pejskům správně chovat, co se pejskům líbí a co ne. Každý si pejska pohladí a vyzkouší si „klubíčko“ - jakou polohu zaujmout, když na nás pes zaútočí. Prožitkem se seznámí s chováním psů v různých situacích. Na závěr si každý může vybarvit obrázek pejska.

Cíle:

- osvojení si poznatků a dovedností potřebných k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí
- rozvoj a užívání všech smyslů
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů)
- posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování)
- rozvoj kooperativních dovedností
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou
- rozvoj jemné motoriky, pečlivosti
- rozvoj komunikativních dovedností verbálních i neverbálních

Pomůcky:

Rika a Kačenka – psi vhodní k dětem

obrázky psů, kteří svým postojem vyjadřují své emoce –
hrozbu, strach, vztek, radost a útok

stejně obrázky s popisem (pro pedagogy k další práci s dětmi, k upevnění nabytých dovedností)

piškoty nebo jiné drobné pamlsky pro psy

borovou šišku nebo malého peška

vodítka

silnější provázek pro usazení dětí do půlkroužku na zem

Organizace:

60. minut

Interiér Mateřské školy, při příznivém počasí na zahradě Mateřské školy

V půlkruhu

Program:

❖ uvítání

Usazení v půlkruhu, představení se dětem, odkud jsme přijely, co je to Český nadační fond pro vydrů, o jaká zvířátka se tam staráme. Představení pejsků, vysvětlení dětem, že i ony se musí psovi představit. Jak vypadá psí pozdrav, psí seznámení. Každý, kdo chce se, představí našim pejskům. (Začneme s malým psem - Kačenkou, statečnější mohou pozdravit naši velkou Riku.)

❖ pozorování nálad psů

Jak poznáme, že má pes strach, že se zlobí, má radost, zlobí se? Prohlížení obrázků znázorňujících nálady psů. Porovnávání nálad našich pejsků. Zapojení dětí do činnosti, jejich postřehy. (Co dělá Kačenka, když ji k dětem zhurta přitáhneme - má strach, stáhne ocásek mezi zadní tlapy, skrčí uši...)

❖ jak se skamarádit s pejskem, představení pejskovi

Nechat si očichat ruku, nechvátat na něj, malý úplatek - každý zkusí dát Kačence piškoty. Hra se psem - s čím si můžeme s pejskem hrát - klacek, míček, kousek látky na přetahování, šiška v lese a podobně. Děti si prožitkem poznají, jak vypadá radost u pejska, když aportují Kačence míček.

❖ co dělat, když se pejsek zlobí

Poučení dětí co dělat v případě, že pes zaútočí. Diskuze - Co by si udělal? Zkušenosti dětí. Seznámení se záchranným balíčkem. Děti si kleknou na kolena, sednou si na paty, čelo položí na kolena a rukama si chrání krk. Lektor zkontroluje, zda mají děti ruce opravdu na krku. Vysvětlí dětem, že v balíčku musí vydržet do příchodu dospělého i když pes nad nimi štěká.

Lektor s Rikou děti obejde, ta přes ně přelézá, strká do nich. Děti předvedou, jak jsou statečné a jestli dokáží vydržet v balíčku.

❖ pohybová hra Na pejsky

Lektor dětem ukazuje obrázky, vyjadřující 3 (u předškoláků 4) postoje psů: Mám radost a chci si hrát, Mám strach, Mám vztek a útočím. Předškolním dětem lze připojit ještě „Bojím se a proto hrozím“. Děti se postaví do řady v určité vzdálenosti od lektora. Podle obrázku, který lektor dětem ukáže, děti reagují takto:

Mám radost a chci si hrát.....děti běží k lektorovi, chtějí si také hrát

Mám strach.....děti sklopí oči, zůstanou na místě

Mám vztek, tak mě dej pokoj.....děti sklopí oči a pomalu couvají (od lektora)

Mám vztek a kousnu.....děti udělají balíček

❖ rozloučení s pejsky, rozdání omalovánek na pozdější tvorbu

2.4.2 Výtvarné činnosti

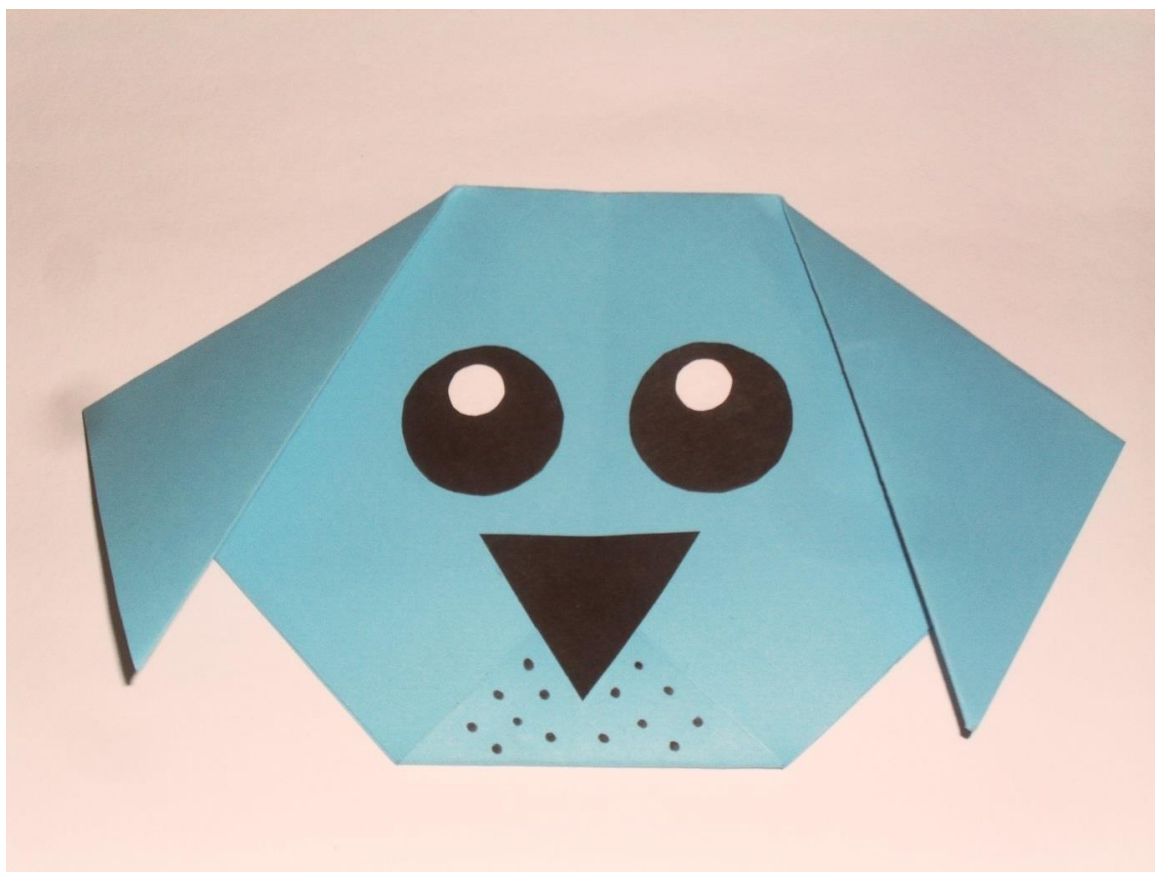
Skládaný pes

Věk dětí- od 2 let

Pomůcky- barevný papír, nůžky, lepidlo, černý fix

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- Z černého papíru vystříháme 2 kolečka a 1 trojúhelník, na černá kolečka nalepíme menší bílá kolečka, tím jsme vytvořily oči. Pejška vyrábíme ze čtverce barevného papíru, ten přehneme, abychom vytvořily trojúhelník. Prostřední cíp přehneme a jeho špičku přelepíme černým trojúhelníkem-tím jsme vytvořily psí čumák. Nad čumák nalepíme připravené oči, nakonec přehneme zbylé cípy na místo uší. Pejškovi můžeme domalovat fousky, nebo jiné detaily čumáku.

Obr. č. 23- Skládaný pes

Pejsek z ruličky

Věk dětí- od 4 let

Pomůcky- rulička, barva, barevný papír, tužka, konturovací fix, nůžky

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- Tělo pejska vytvoříme z ruličky, kterou natřeme libovolnou barvou. Poté vystříháme pejskovi jednotlivé části těla. Na závěr části správně nalepíme na uschnutou ruličku. Pejska fixem obtáhneme a domalujeme mu obličej.

Obr. č. 24- Pejsek z ruliček

Maska psa

Můžeme využít různé druhy výtvarných technik - otisky houbičkou, malování kartáčkem, stříkání barvy přes cedník, lepení různých materiálů - vaty, kmínu...

Věk dětí- od 2 let

Pomůcky- čtvrtka, barvy, nůžky, černý fix, klobouková guma (pomůcky, dle výběru výtvarné techniky)

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti - Vystříhneme hlavu pejska s pomocí paní učitelky i oči, abychom skrz masku viděly. Masku natřeme barvami, nebo využijeme jednu z oblíbených technik. Po zaschnutí můžeme fixem dokreslit detaily psa. Na závěr připevníme gumičku na zadní stranu masky.

Obr. č. 25- Maska psa

Pes ze skládané čtvrtky

Věk dětí- od 2 let

Pomůcky- pevný barevný papír, nůžky, lepidlo, nalepovací oko

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce- s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- Na začátku si vystříháme všechny části pejska. Z tmavého papíru vystříháme čumák, Z hnědého pevného papíru vystříháme tvar slzy - na ucho, kus papíru ve tvaru L - na hlavu psa, jeden širší obdélník na tělo, dva proužky na nohy pro psa a jeden delší proužek na jeho ocas. Každý z dílku skládáme, jako harmoniku. Nakonec k sobě vše přilepíme, jako na obrázku.

Obr. č. 26- Pes ze skládané čtvrtky

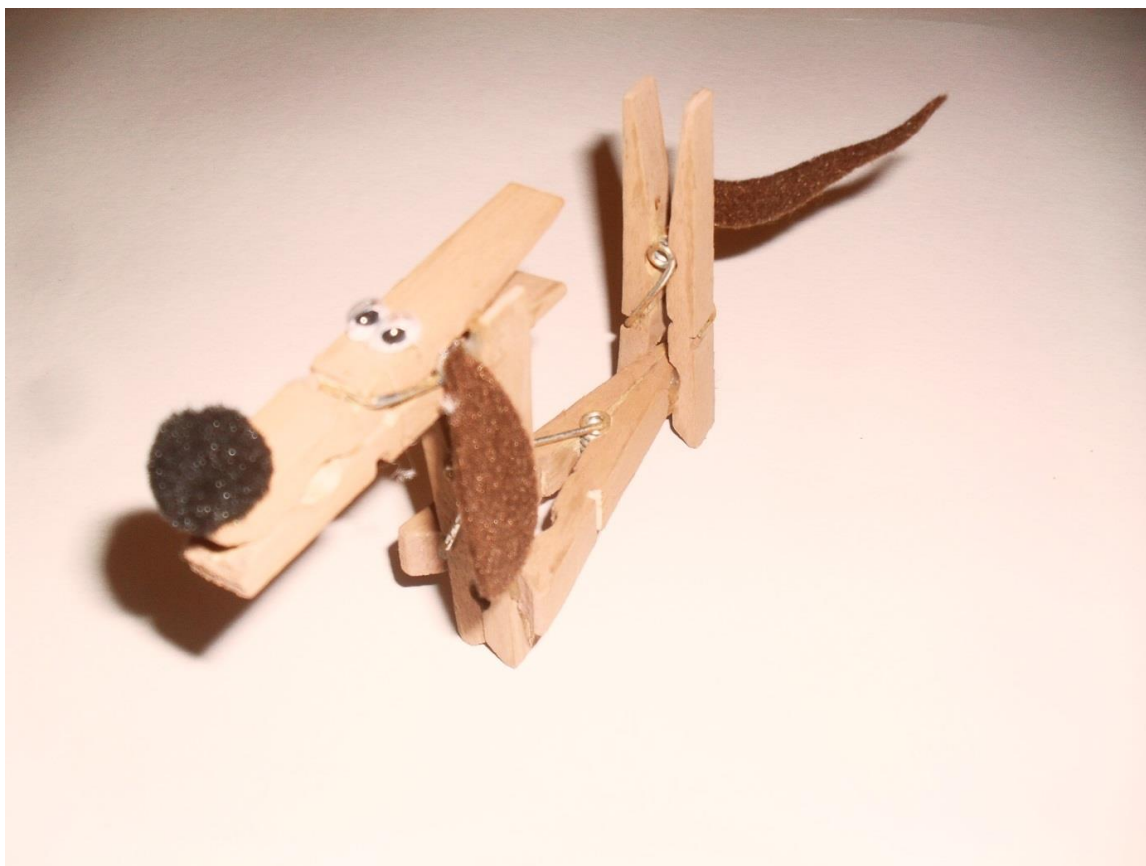
Pejsek z kolíčků

Věk dětí- 2 roky

Pomůcky- 4 dřevěné kolíčky, plst', plstěná kulička, nalepovací oči, barvy, nůžky

Cíl- rozvoj jemné motoriky, fantazie, pečlivosti, čistoty práce - s lepidlem, správné držení tužky, práce s nůžkami, rozvoj tvořivosti, trpělivosti, estetického vnímání

Postup činnosti- Na začátku natřeme kolíčky na hnědo, během jejich schnutí si z plsti vystříháme psí uši a ocásek. Po zaschnutí barvy do sebe zasadíme kolíčky, jak vidíme na obrázku. Pro jistotu místa, kde se kolíčky dotýkají, namažeme lepidlem.

Obr. č. 27- Pes z kolíčků

2.4.3 Pohybové hry

Slepecký pes

Jednomu z dětí se zavážou oči- slepec, druhý ho vede za ruku - slepecký pes, zbytek dětí vytváří překážky, které musí pejsek se svým pánem, bez úhony zdolat.

Sbírání psích exkrementů

Po třídě jsou rozložené různé překážky, hračky. Mezi nimi jsou rozházené hnědé zmuchlané papíry. Děti jsou rozděleny na dva týmy, které stojí v zástupu za sebou, vždy vybíhá jen jeden, proběhne překážkami a s úlohou se vrátí ke svému týmu, po vhození odpadků do koše, může vybíhat další. Takto se musí vystřídat celé družstvo, dokud nebude vše vysbírané. Soutěžící musejí co nejrychleji uklidit své hřiště od psích nečistot. Která skupinka nasbírá - uklidí nejvíce odpadu, vyhrává.

Pejsek a kočička

Děti sedí v kruhu na zemi. Kolem chodí pejsek. Zaťuká někomu na rameno a ptá se: „Kočičko, jsi doma?“ Kočička odpoví: „Jsem, pejsku“ Na to pejsek utíká kolem kruhu. Kočička za ním a snaží se ho chytit. Pejsek si musí sednout na místo kočičky, tím se kočička stává pejskem a hra se opakuje.

2.4.4 Básničky

Pes

Hop a hop a hopsasa
pes je vzácná okrasa.

Sluší dámě, sluší pánu,
i když jinak mají ránu.

Pes je hezčí nežli brož -
ozdobte se taky! Což?

(ŽÁČEK, Jiří. Básničky o pejscích [online]. 2009 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://bostonek-miri.blog.cz/rubrika/basnicky-o-pejscich>)

Pejsek

Ať se děje, co se děje,
můj pejsek se neusměje.
Zahrabal si v lese kost,
ted' neví kam a má zlost.

Já jsem pes

Já jsem pes, a kdo je víc!
Umím štěkat na měsíc,
hlídám dům a brzy zrána
chodím venčit svého pána.

Pejsek za plotem

Pejsek běhá za plotem,
straší lidi štěkotem,
ocáskem se ohání,
líbí se mu štěkání.

(ANONYMUS. *Pejsek* [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:
http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/2471/rikadla_basnicky_a_versovane_pohadky.pdf)

Pejsek v dešti

Prší, prší velké kapky,
pejsek už má mokré tlapky.
Kam se půjde usušit?
V boudě má svůj malý byt.

Má tam sucho, teplíčko,
stočí se tam v klubíčko.
Kapky na strop bubnují,
za chvíli už pejsek spí.

Zdá se mu sen o kosti,
ze snu štěká radostí.
Když se potom probudí,
žádnou kost už nevidí.

(VYSOKÁ, Dagmar. *Pejsek v dešti* [online]. 2006 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:
http://www.detskestranky.cz/clanek/146-basnicka_pejsek_v_desti.htm%20Pejsek%20v%20de%C5%A1ti)

Pejsek

Jdeme, jdeme na procházku,
máme pejska na provázku.

Pejsku zvedej nožičky
a přeskakuj loužičky

Jdeme, jdeme na procházku,
máme pejska na provázku.

Pejsku pěkně zaštěkej
a teď rychle utíkej

(ANONYM. *Pejsek* [online]. 2010 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z:
<http://babylonek.com/aktualitky/basnicky>)

2.4.5 Písnička

PES ALÍK

^C
 Mým nejlepší^Gm kamarádem je pes jménem ALÍK.^G
 Bá^Cští všechno co má v misce, je to velký cvalík.^C
 O^Cčáskem svým vrtí sem tam, kožíšek jak plyš.^F
 Rád si hraje s kostí, s klackem, uloví i myš.^C
 Kouli na mě svoje očka, vždy šibalsky zamrká,^G
 pak se napne jako kočka a pryč rychle utíká.^C
 Když byl štěně, kňučel smutně, zakous se nám do boty.^F
 Teď je hafan, hlídá nám dům, nejradší má piškoty.^C

Obr. č. 28- Pes Alík

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zdokonalení výukových programů o zvířatech. Vytvoření zásobníků nápadů, které budou napomáhat rozvíjet děti v environmentální oblasti. Uskupení námětů, navazujících na motivaci z výukových programů se zvířaty realizovanými Českým nadačním fondem pro vydrů. A zjištění míry působení zvířat na vývoj dítěte předškolního věku.

V teoretické části jsem se zaměřila na vývoj předškolního dítěte a vnímání environmentální výchovy a jejích prvků v mateřských školách. Podstatnou část jsem věnovala vztahu mezi dětmi a zvířaty. Přístupem člověka k přírodě a vlivem tohoto vztahu na dětský vývoj ve všech oblastech. I když se často schází na toto téma rozličné názory, mají společný výsledek, tento vztah je kladným přínosem pro náš život. Má pozitivní vliv na psychickou a fyzickou stránku a na celkový rozvoj člověka. Nezapomněla jsem se zastavit nad riziky, k tomuto tématu blízkými, jako jsou alergie, fobie, úrazy a podobně.

V mé praktické části jsem se zaměřila na čtyři výukové programy se zvířaty, kterým jsem upravila metodické list. Každému zvířeti jsem vytvořila složku nápadů plnou vhodných aktivit, jako jsou výtvarné činnosti, pohybové hry, básničky, omalovánky, pracovní listy a písně, které by měli podporovat vztah dětí, ke zvířatům a přírodě takové.

Prací s literaturou jsem zjistila mnoho zajímavých poznatků a informací, které mi budou, jak v osobním, tak především v pracovním životě prospěšné.

Toto téma bylo pro mě velice zajímavé a jako budoucí pedagog jsem získala mnoho inspirací pro mou budoucí profesí. Těším se na zapojení prvků environmentální výchovy v praxi.

Seznam použité literatury

- [1] BEKOFF, Mark a Jane GOODALLOVÁ. *Na zvířatech záleží*. Praha: Triton, 2009. ISBN 9789073873226.
- [2] BIDET, Étien a Christelle LOIGEROT. *Alergie u dětí*. Praha: Portál, 2005. ISBN 8071789364.
- [3] BUREŠ, Jiří. *Ekologická výchova v mateřských a základních školách*. Pardubice: Ekocentrum Paleta, 2004. ISBN 8023903861.
- [4] BUREŠ, Jiří. KOLEKTIV AUTORŮ. *Ekologická výchova v mateřských školách*. Pardubice: Ekocentrum, 1996.
- [5] EISERTOVÁ, Jaroslava a Renava ŠVESTKOVÁ. *Pobytové a volnočasové aktivity se zaměřením na problematiku canisterapie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2011. ISBN 9878073942946.
- [6] GALAJDOVÁ, Lenka. *Pes lékařem lidské duše, aneb Canisterapie*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 8071697893.
- [7] GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: Pes lékařem lidské duše*. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073678791.
- [8] HEDERER, Josef. *Životní prostředí a výchova*. Praha: Portál, 1994. ISBN 8085282887.
- [9] HORKÁ, Hana. *Ekologická výchova v mateřské škole: pomocný materiál*. Brno: Masarykova univerzita, 1994.
- [10] KOLEKTIV AUTORŮ. *Děti, aby byly a žily*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2005. ISBN 8072123823.
- [11] KOLEKTIV AUTORŮ. *Metodika seznamování dětí s přírodou*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1982.
- [12] LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová pedagogika*. 3. vydání. Praha: Grada Publishing, 1998. ISBN 807169795X.
- [13] LEBLOVÁ, Eliška. *Environmentální výchova v mateřské škole*. Praha: Portál, 2012. ISBN 9788026200949.
- [14] MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007, 143 s. ISBN 9788073673253.
- [15] MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních šest let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada, 2004. ISBN 8024708701.
- [16] MÁCHAL, Aleš, Josef HUSTÁK a Galina SLÁMOVÁ. *Malý ekologický a environmentální slovníček*. Brno: Rezekvítek, 2001. ISBN 809029541X.
- [17] MÁCHAL, Aleš. *Průvodce praktickou výchovou*. Brno: Rezekvítek, 2000. ISBN 8090295401.
- [18] ODENDAAL, Johannes. *Zvířata a naše mentální zdraví*. Praha: Brázda, 2007. ISBN 9788020903563.

- [19] PELÁNEK, Radek. *Zážitkové výukové programy*. Praha: Portal, 2010. ISBN 9788073676568.
- [20] PRAŠKO, Ján, Hana PRAŠKOVÁ a Jana PRAŠKOVÁ. *Specifické fobie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 219 s. ISBN 978-80-7367-300-0.
- [21] SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004. ISBN 8087000005.
- [22] STREJČKOVÁ, Emilie. *Děti pro pětihory*. Praha: Zájmové sdružení Toulcův dvůr, 1998. ISBN 8023836579.
- [23] SUM, Antonín. KOLEKTIV AUTORŮ. *Mimoškolní výchova v péči o životní prostředí*. Praha: Nakladatelství technické literatury ve středisku interních publikací, 1980.
- [24] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 9788024609560.
- [25] VELEMÍNSKÝ, Miloš. *Zooterapie ve světle objektivních poznatků*. České Budějovice: Dona, 2007, 335 s. ISBN 978-80-7322-109-6.
- [26] VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. *Ekoškoly a lesní mateřské školy*. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2010. ISBN 9788072125371.

Seznam elektronických zdrojů

- [1] ANITERA O.P.S. *Canisterapie* [online]. 2009 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.animoterapie.cz/canisterapie.htm>
- [2] ANONYMUS. *Básničky z rosničky: Had* [online]. 2014 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.plavani-rosnicka.cz/plavani-kojencu-a-batolat-b%C3%A1sni%C4%8Dky-z-rozni%C4%8Dky/45>
- [3] ANONYMUS. *Hloupý had* [online]. 2003 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.fazole.cz/platek/art.asp?clanek=2170>
- [4] ANONYM. *Pejsek* [online]. 2010 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://babylonek.com/aktualitky/basnicky>
- [5] ANONYMUS. *Pejsek* [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/2471/rikadla_basnicky_a_verseovane_pohadky.pdf
- [6] ANONYMUS. *Sova v lese* [online]. 2010 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/?s=sova+sama+sed%C3%AD+v+lese>
- [7] ANONYMUS. *Vyrábíme ježka* [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: 1. <http://msbarbanek.cz/vyrabime-jezka/>
- [8] BENEŠOVÁ, Zdeňka. *Ježci* [online]. 2007 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/1380/jezci.html/>.

- [9] BENEŠOVÁ, Zdeňka. Sova houká po lese [online]. 2009 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2954/SOVA-HOUKA-PO-LESE.html/>
- [10] *Co je to alergie* [online]. 2011 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.alergie.cz/co-je-to-alergie>.
- [11] Felinoterapie- uzdravující metoda kontaktu člověka s kočkou [online]. 2007 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.celostnimediceina.cz/felinoterapie-uzdravujici-metoda-kontaktu-cloveka-s-kockou.htm>.
- [12] FIALOVÁ, Renáta a Ladislav HESS. Vliv zvířat na psychiku člověka. Vesmír [online]. 1995 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.vesmir.cz/clanek/vliv-zvirat-na-psychiku-cloveka>.
- [13] *Hipoterapie* [online]. 2010 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.hiporehabilitace-cr.com/co-je-hiporehabilitace/hipoterapie/>
- [14] HUBLOVÁ, Pavlína. Kobra a bobr [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/index.php?title=Kabinet/Ucebni_texty/Kobra_a_bobr
- [15] JESENSKÁ, Elena. Děti, zvířata a samostatnost. Sestra [online]. 2012 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://zdravi.e15.cz/clanek/sestra/deti-zvirata-a-samostatnost-466808>.
- [16] KOUŘILOVÁ, Dáša a Dáša OTTOVÁ. Básničky [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.jezci-treser.cz/-Basnicky.html>
- [17] KRAJHANZL, Jan. Vztah k přírodě [online]. 2011 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.vztahkprirode.cz/soubory/evyvoj.pdf>.
- [18] STRAKOVÁ, Štěpánka a Jakub HUČÍN. *Zvíře pomáhá najít vztah k lidem* [online]. 2000 [cit. 2014-03-10].
- [19] VENDELBERGEROVÁ, Marie. Máte doma alergika? Víme, jaké zvíře se hodí k alergickým dětem[online]. 2013 [cit. 2014-03-10].
- [20] VYSOKÁ, Dagmar. Básnička o kulhavém jezkovi [online]. 2007 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.detskestranky.cz/clanek/545-basnicka_o_kulhavem_jezkovi.htm
- [21] VYSOKÁ, Dagmar. Pejsek v dešti [online]. 2006 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.detskestranky.cz/clanek/146-basnicka_pejsek_v_desti.htm%20Pejsek%20v%20de%C5%A1ti
- [22] ŽÁČEK, Jiří. Básničky o pejscích [online]. 2009 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://bostonek-miri.blog.cz/rubrika/basnicky-o-pejscich>
- [23] ŽIŽLAVSKÝ, Roman. Pes jako psychologická konstanta. Psychologie.cz [online]. 2011 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/pes-jako-psychologicka-konstanta/>.

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Omalovánky- Malování s ježkem Bodlinou
Příloha č. 2: Pracovní listy- Malování s ježkem Bodlinou
Příloha č. 3: Omalovánky- My se hada nebojíme
Příloha č. 4: Pracovní listy- My se hada nebojíme
Příloha č. 5: Omalovánky- Malování s kalousem Kájou
Příloha č. 6: Pracovní listy- Malování s kalousem Kájou
Příloha č. 7: Omalovánky- Jak se děti naučily psí řeči
Příloha č. 8: Pracovní listy- Jak se děti naučily psí řeči
Příloha č. 9: Audionahrávka- Paní těžká, ta má ježka
Příloha č. 10: Audionahrávka- Had Dáda
Příloha č. 11: Audionahrávka- Sova houká po lese
Příloha č. 12: Audionahrávka- Pes Alík

Seznam obrázků a tabulek

- Tabulka č. 1: Co to dupe
Obrázek č. 1: Ježek z peciček
Obrázek č. 2: Ježek z hrušky a hroznového vína
Obrázek č. 3: Papírový ježek
Obrázek č. 4: Ježci více druhů bodlin
Obrázek č. 5: Ježci více druhů bodlin
Obrázek č. 6: Vypichovaný ježek
Obrázek č. 7: Ježek s kolíčkem
Obrázek č. 8: Paní těžká, ta má ježka
Obrázek č. 9: Had z víček
Obrázek č. 10: Točící se had
Obrázek č. 11: Skládání had
Obrázek č. 12: Had z ruliček
Obrázek č. 13: Had z ponožek
Obrázek č. 14: Had Dáda

- Obrázek č. 15: Malování se sovou
- Obrázek č. 16: Sova z papírového talíře
- Obrázek č. 17: Sova s dopisem
- Obrázek č. 18: Listová sova
- Obrázek č. 19: Sova- skládaná křídla
- Obrázek č. 20: Sova na listí
- Obrázek č. 21: Sova z krepového papíru na stojánku
- Obrázek č. 22: Sova houká po lese
- Obrázek č. 23: Skládaný pes
- Obrázek č. 24: Pejsek z ruličky
- Obrázek č. 25: Maska psa
- Obrázek č. 26: Pes ze skládané čtvrtky
- Obrázek č. 27: Pejsek z kolíčků
- Obrázek č. 28: Pes Alík

Příloha č. 1: Omalovánky- Malování s ježkem Bodlinou

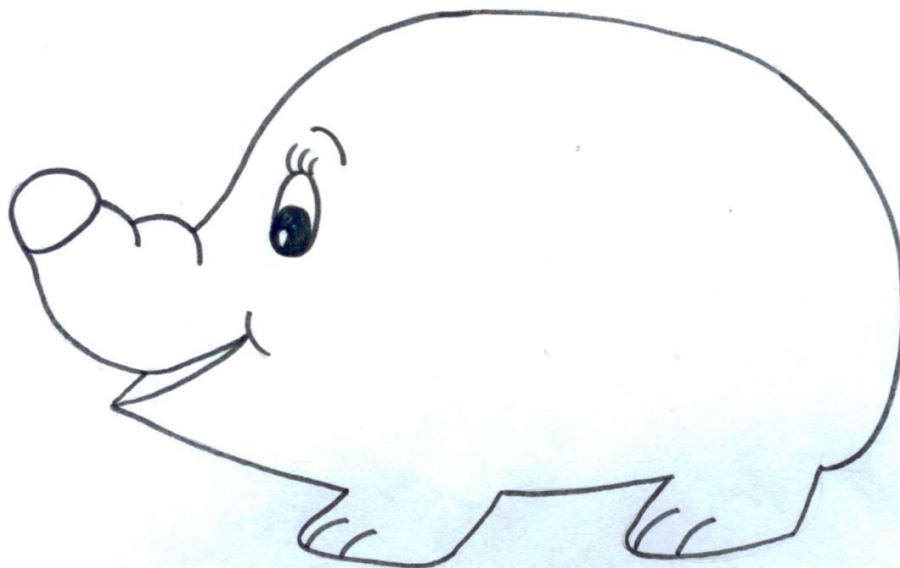
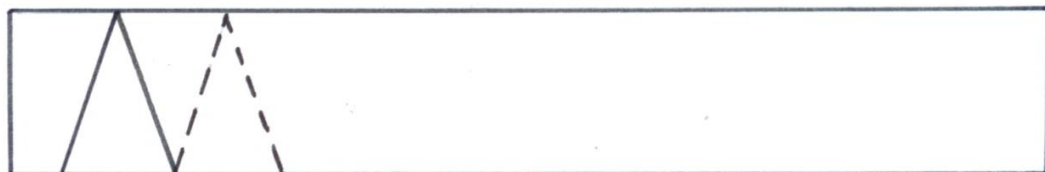

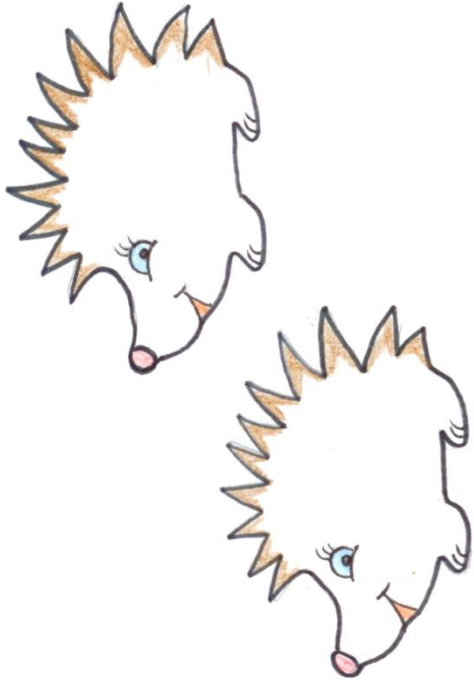
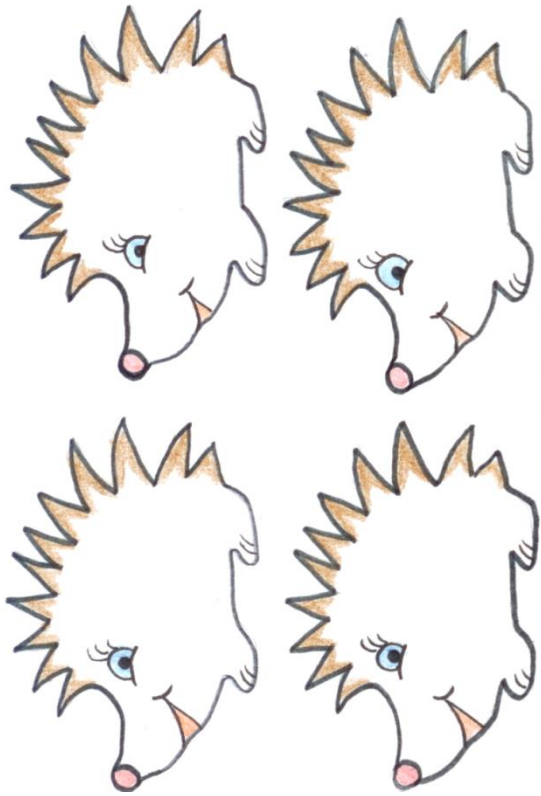

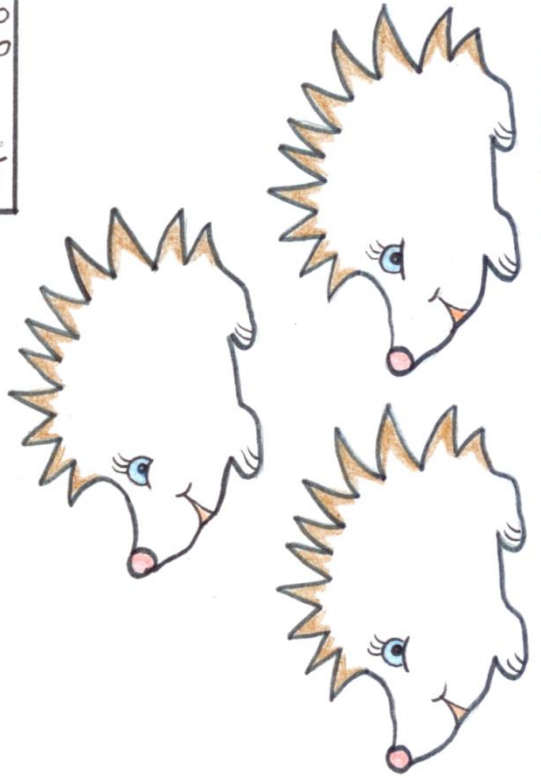
Příloha č. 2: Pracovní listy- Malování s ježkem Bodlinou

Dokreslete ježkovi bodlinky—

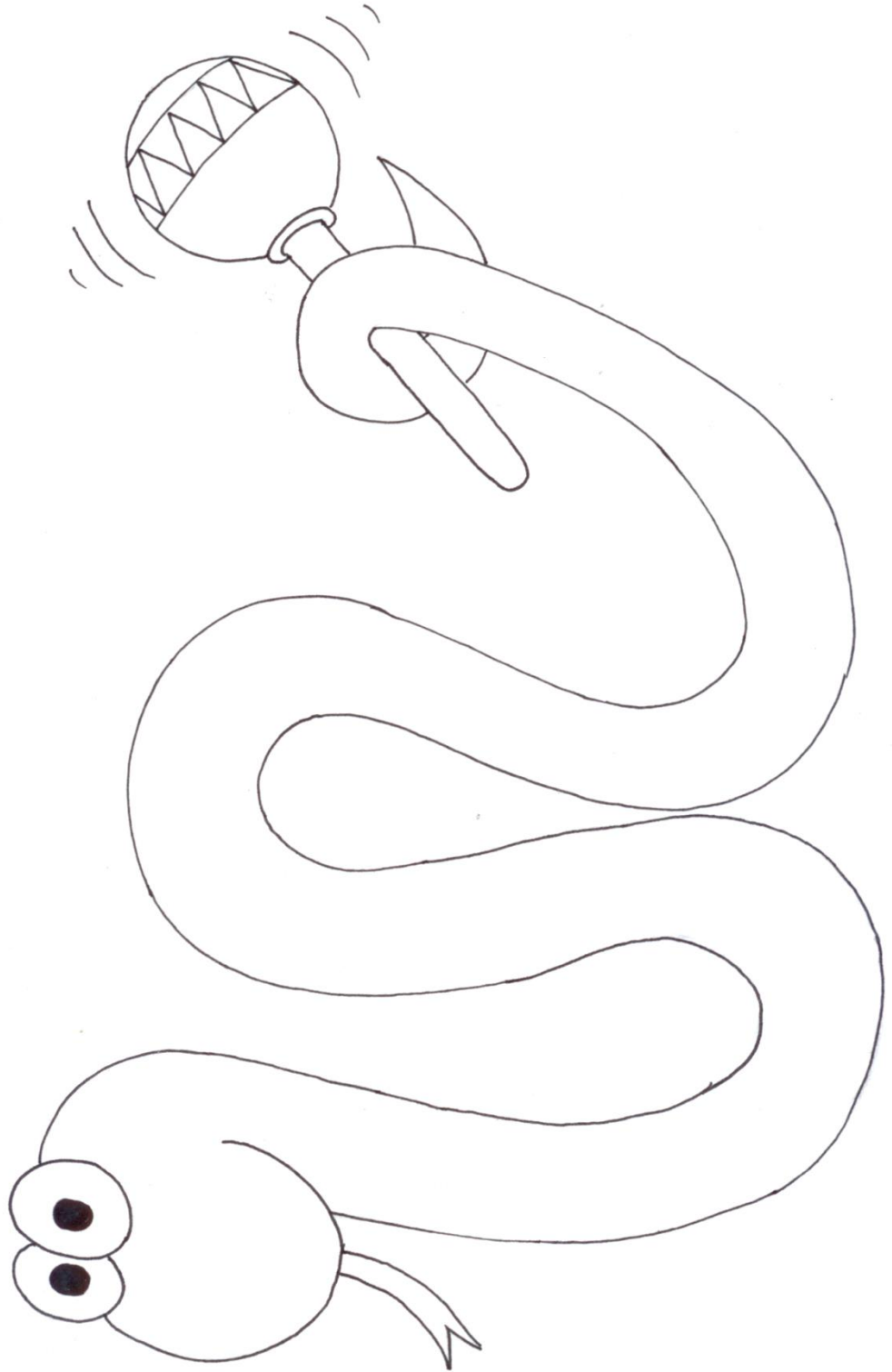

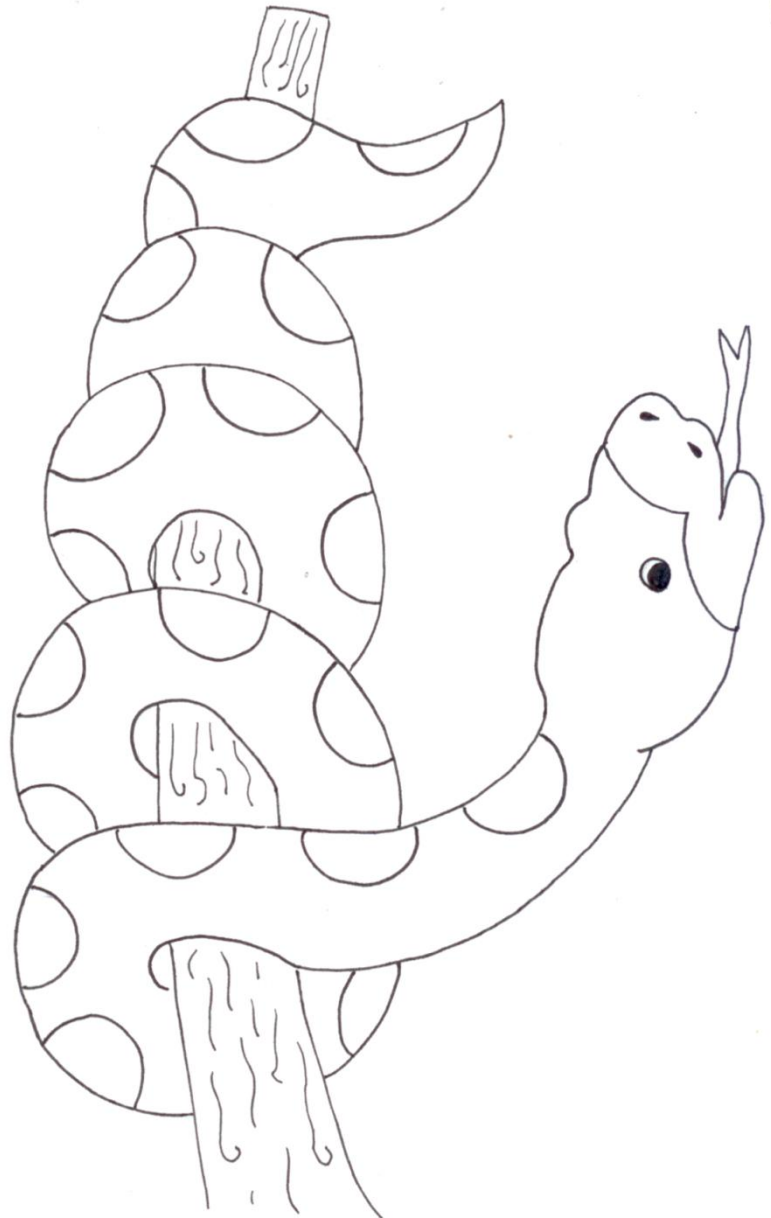
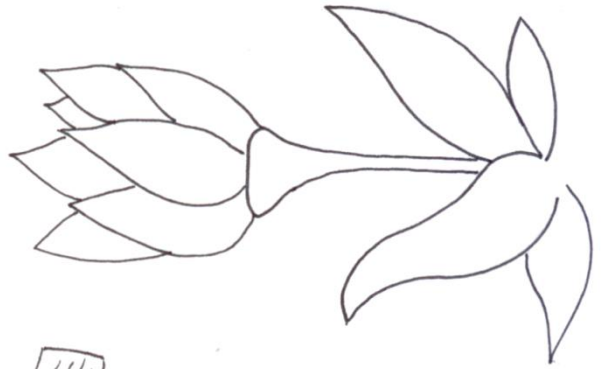

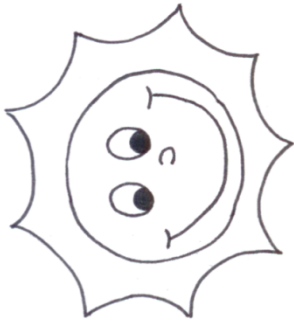
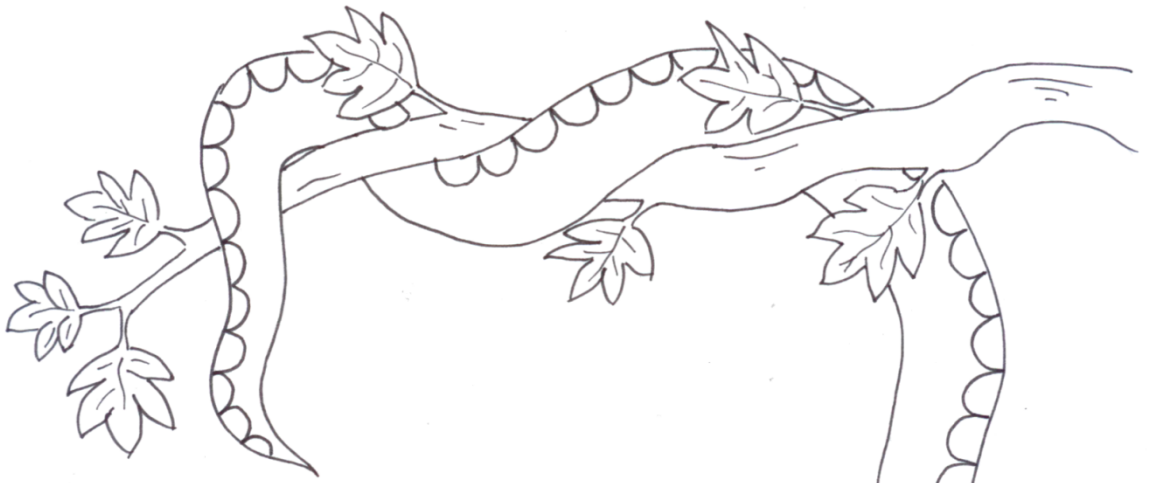
Spočítej ježky. Kde jich je více?

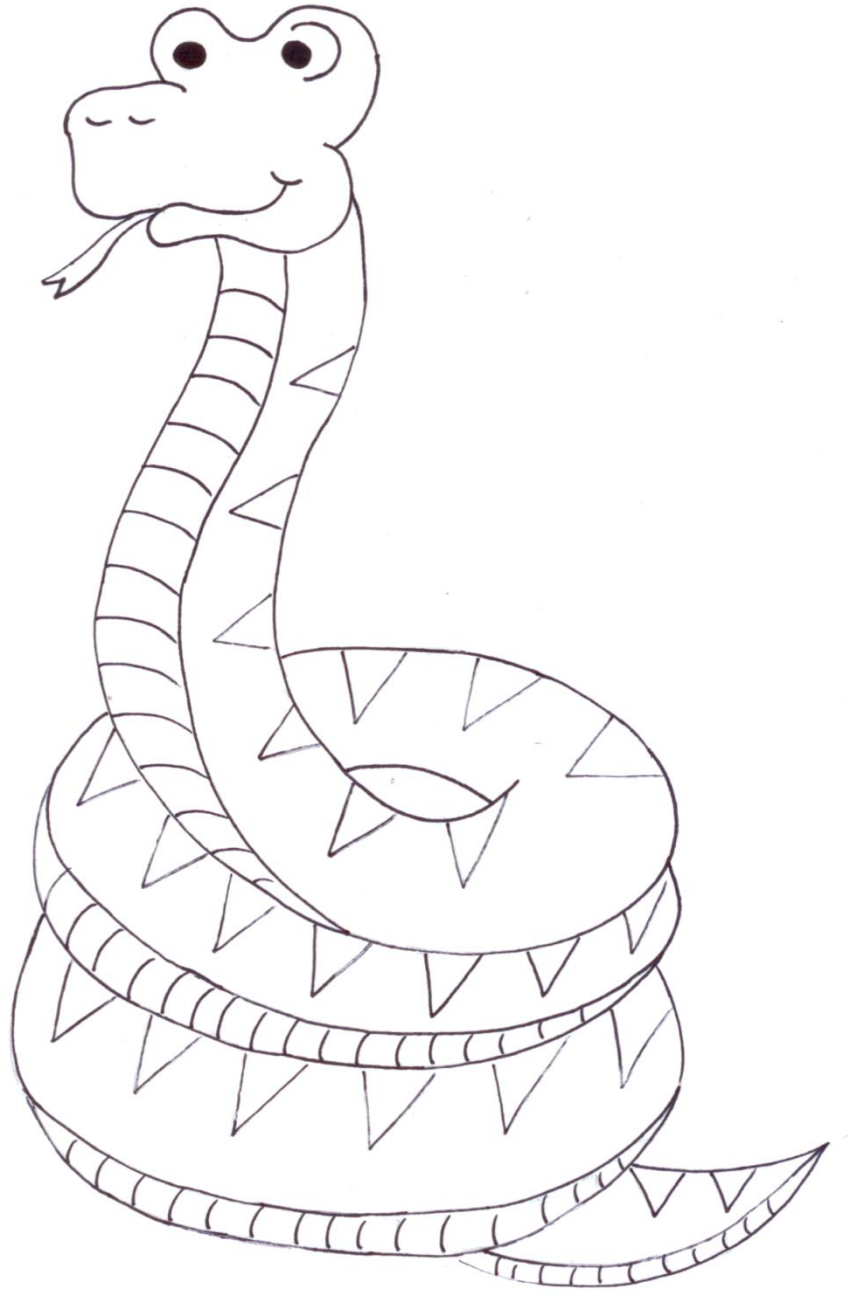

Příloha č. 3: Omalovánky- My se hada nebojíme

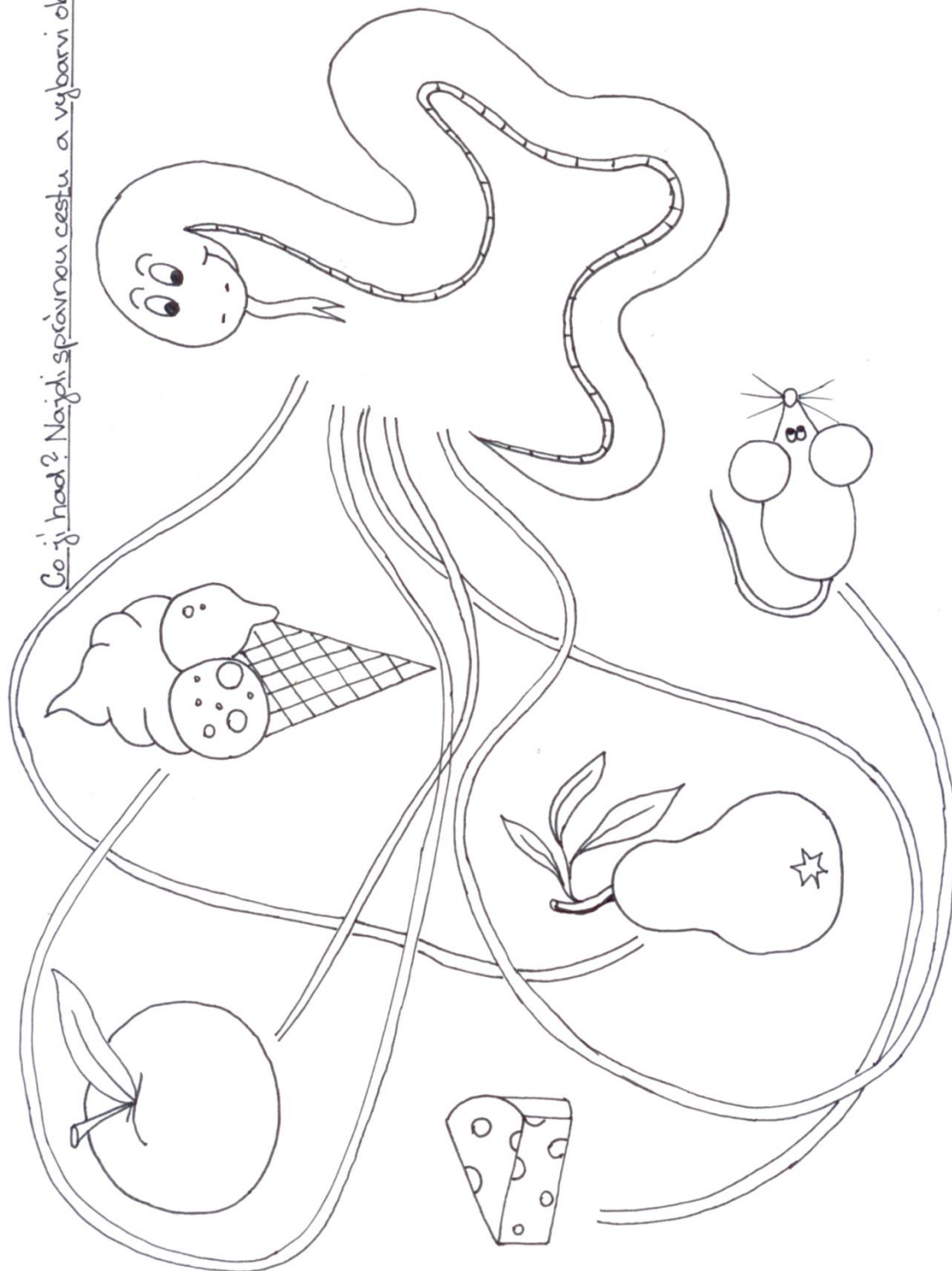

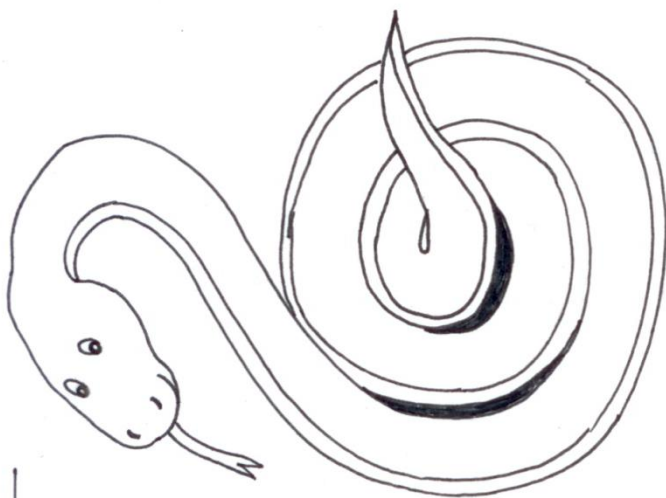

Příloha č. 4: Pracovní listy- My se hada nebojíme

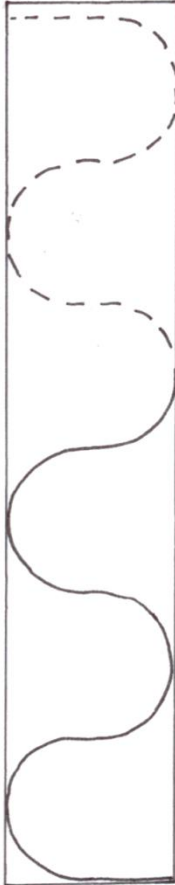
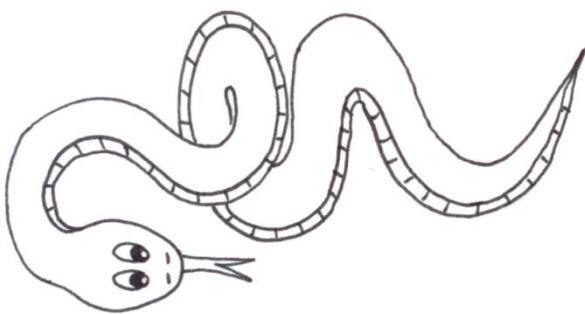
Co jí had? Najdi správnou cestu a vybarvi obrázek

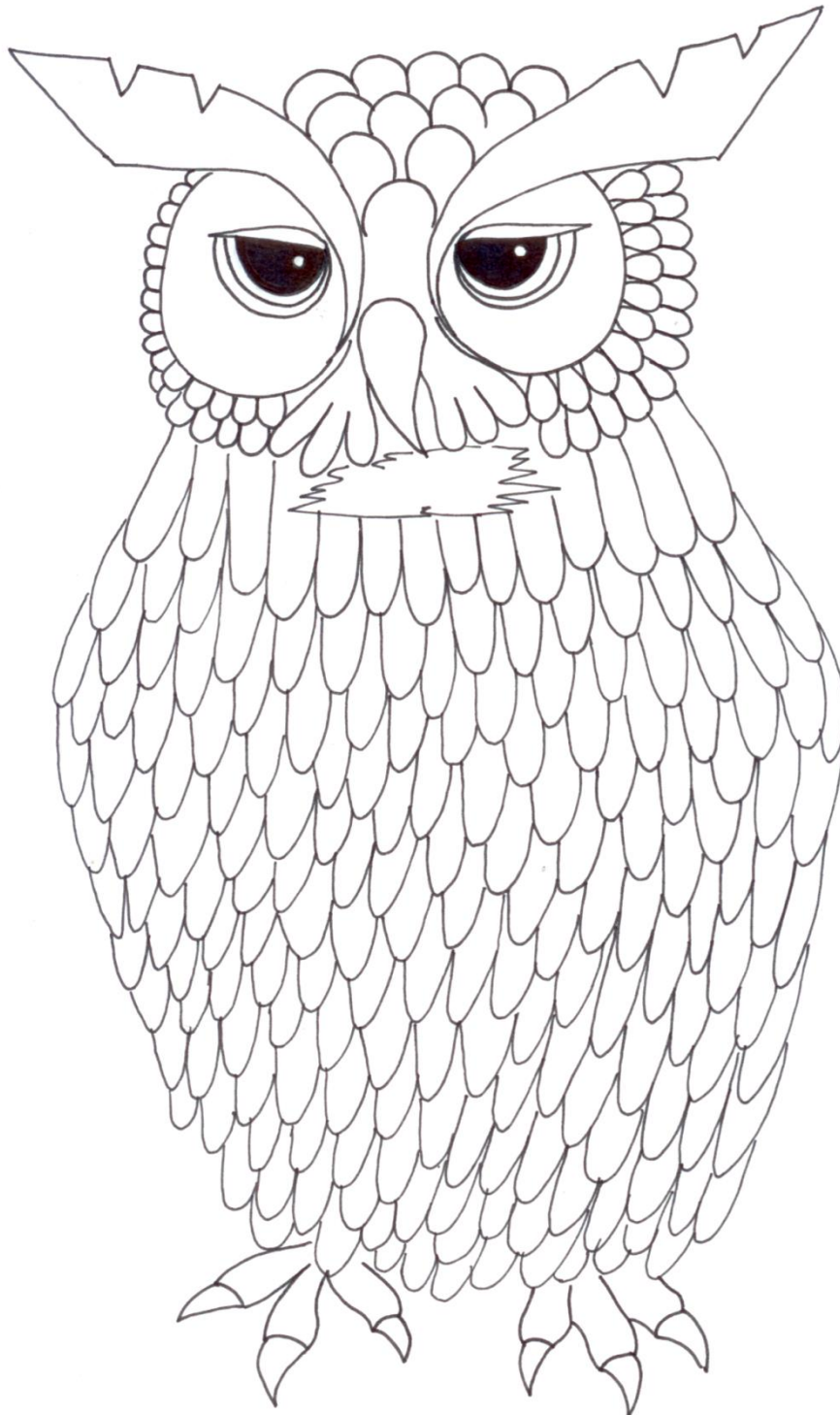
Stoč hada do klubička

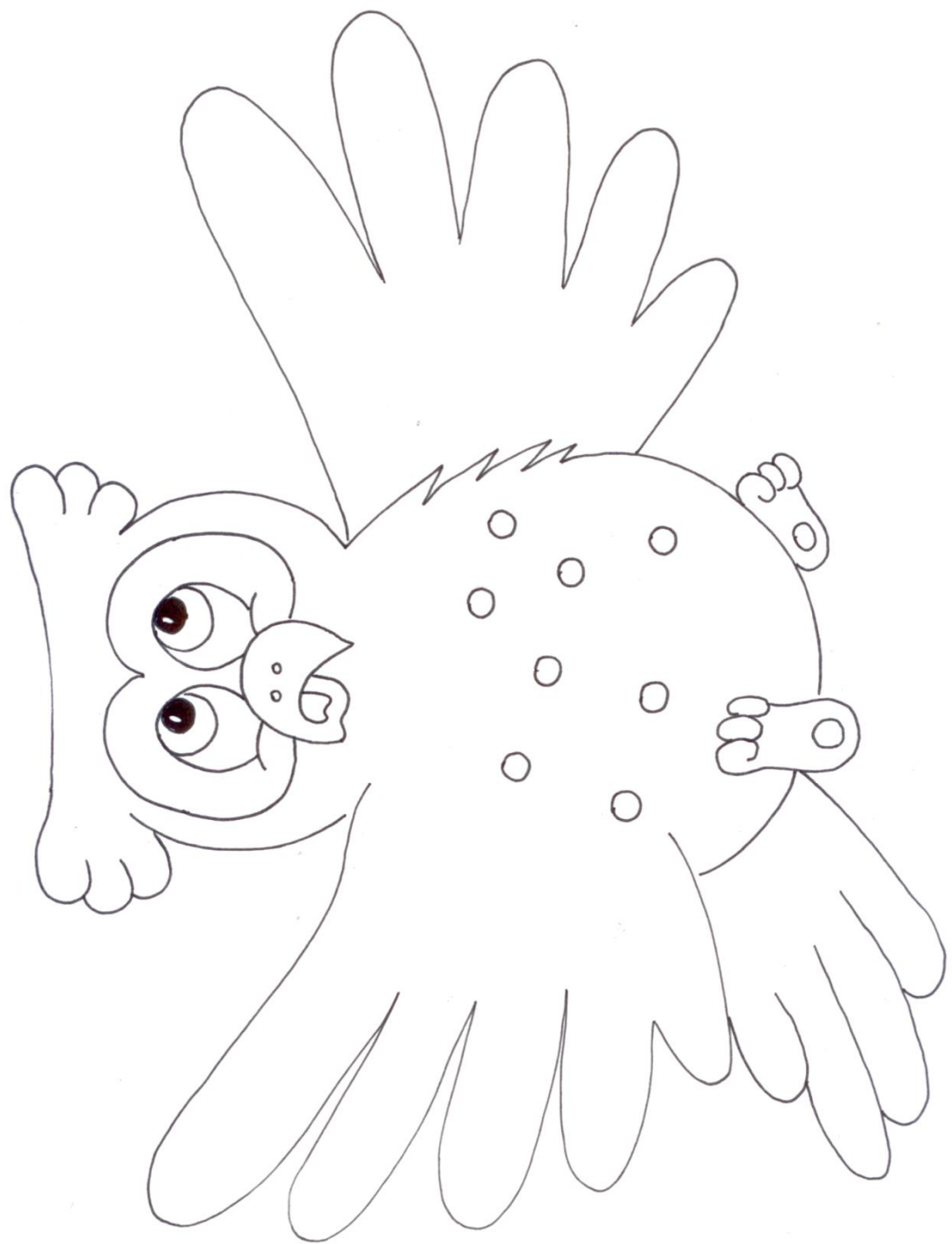
Jak se plazí had?

Příloha č. 5: Omalovánky- Malování s kalousem Kájou

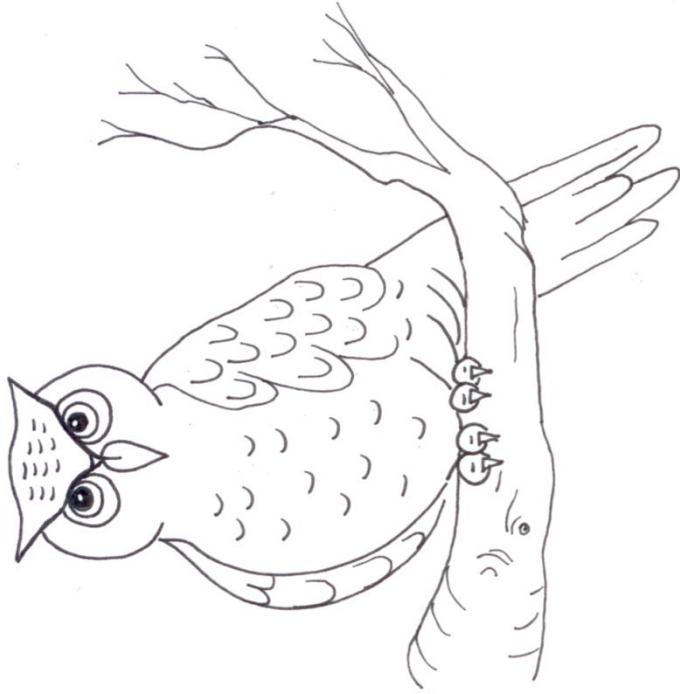

Příloha č. 6: Pracovní listy- Malování s kalousem Kájou

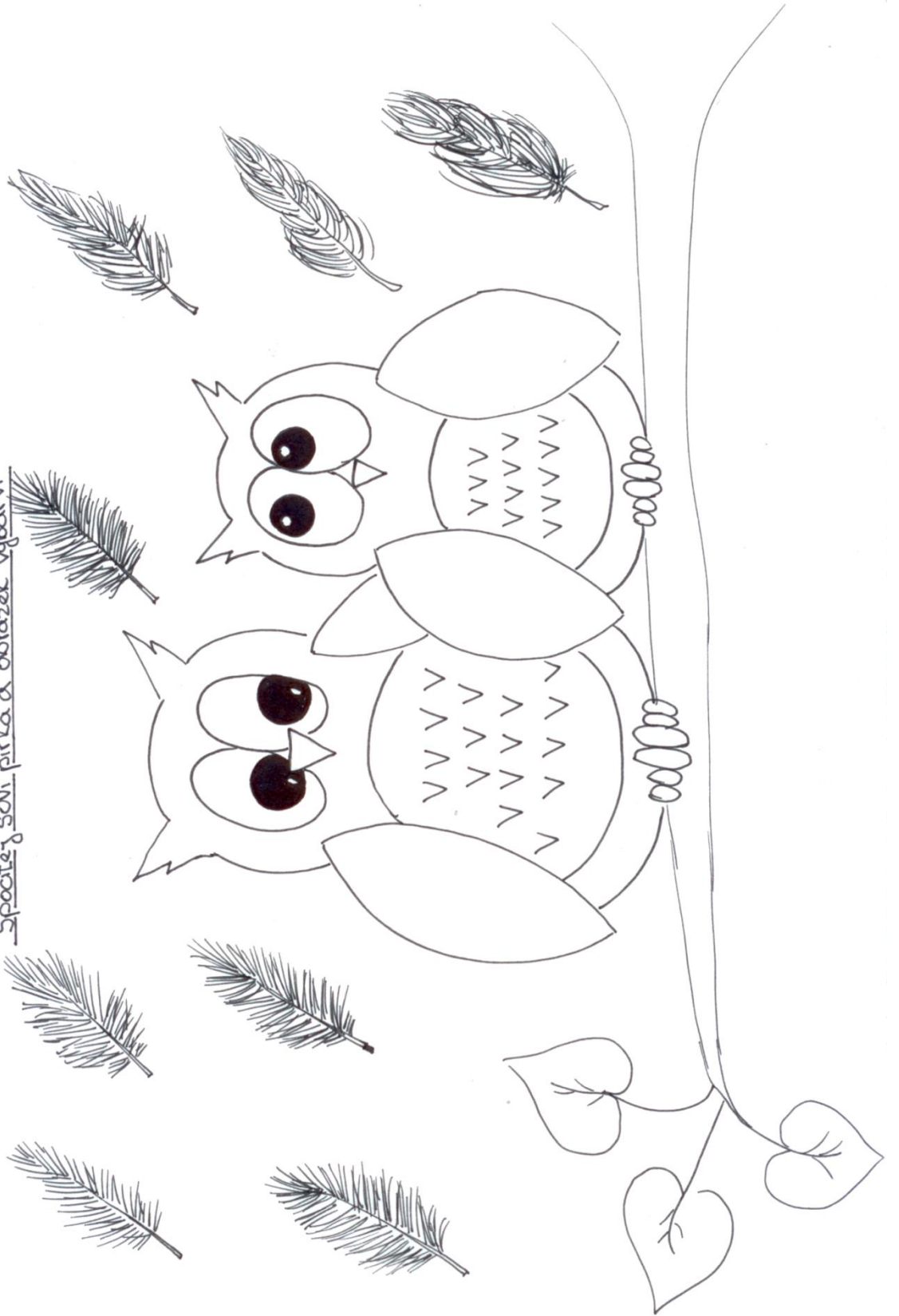
Dokresli druhou půlku sovy.

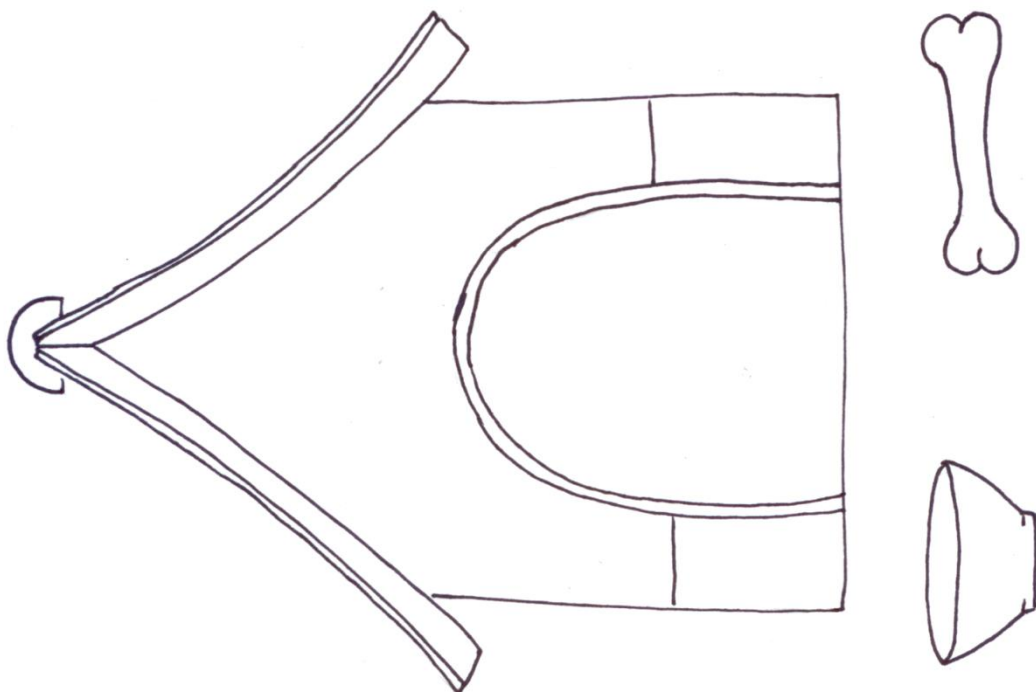
Jak létá sova?

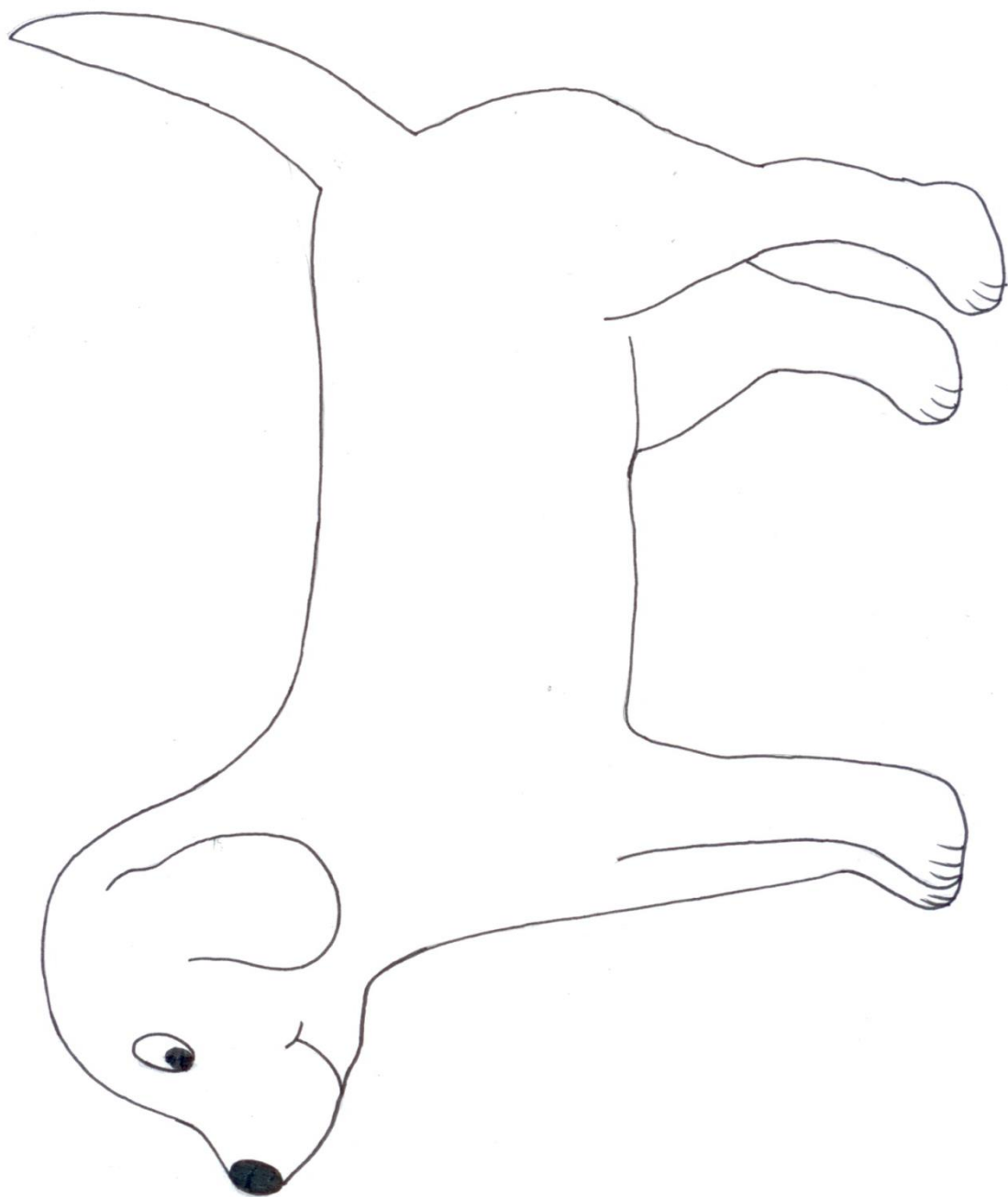

Spóótej sovi, pířka a dorážek vybarvi

Příloha č. 7: Omalovánky- Jak se děti naučily psí řeči

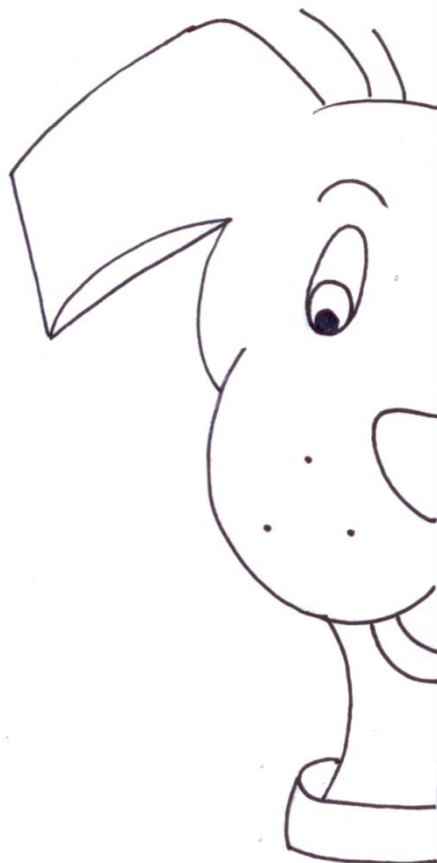

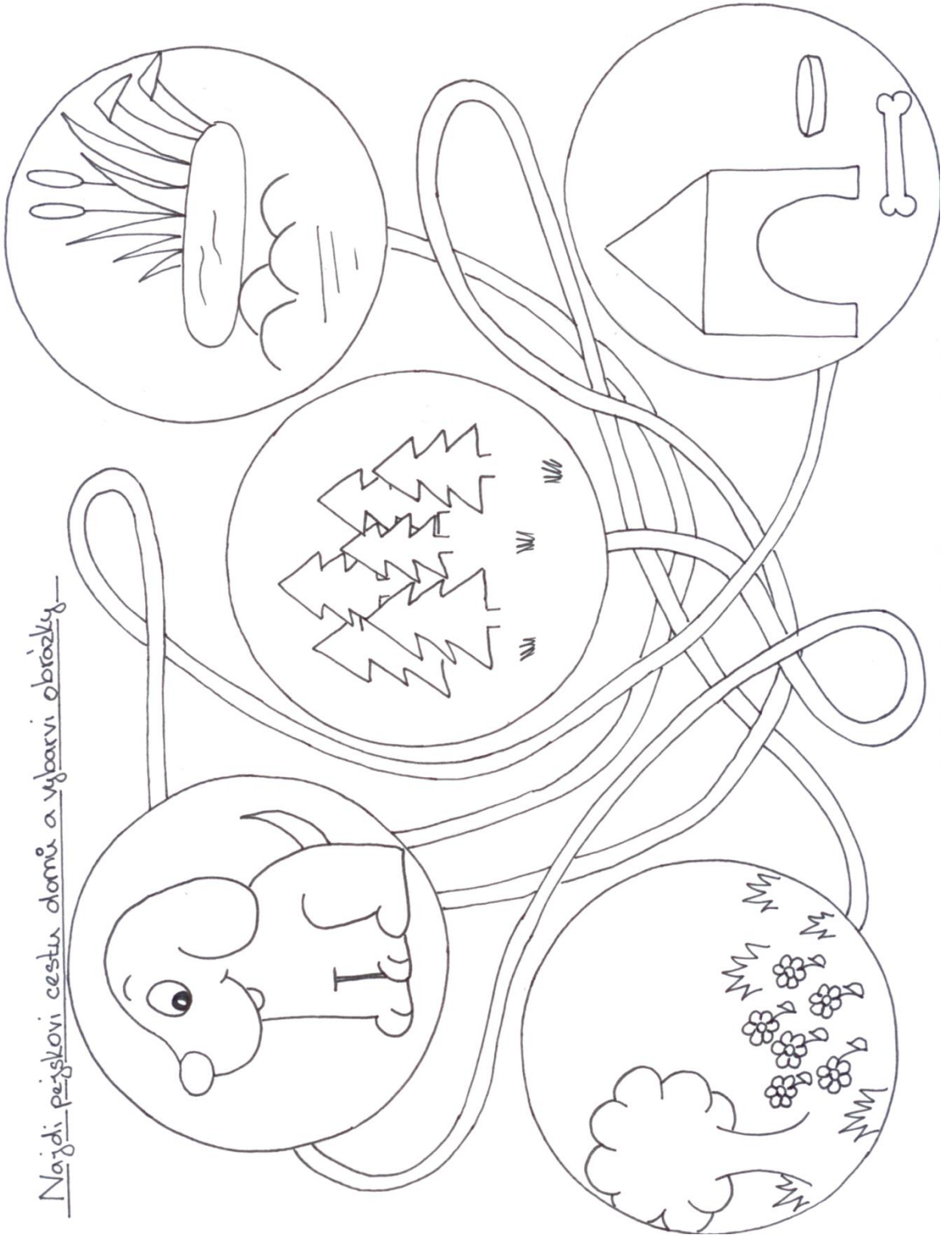

Příloha č. 8: Pracovní listy- Jak se děti naučily psí řeči

Dokresli druhou půlku pejska
nakonec obrázek vybarvi.

Najdi peskovi cestu domu a vybarvi obrázky

Vybarvi, povidej, tleskej

